

ISAAC
ASIMOV

SOARELE GOL

Traducere din limba engleză de
Alexandra Fusoi

PALADIN

SE PUNE O ÎNTREBARE

Elijah Baley se lupta cu încăpățănare să-și înăbușe senzația de spaimă.

Panica sporea încontinuu de două săptămâni. Ba chiar mai de mult. Sporea, fără încetare, de când îl chemaseră la Washington și-i spusese cu serenitate că este detașat pentru o nouă misiune.

Și convocarea la Washington în sine fusese destul de îngrijorătoare. Venise fără detalii, o simplă somație; ceea ce era și mai rău. Includea bilete pentru o călătorie dus-întors cu avionul, lucru care agravase și mai tare situația.

Pe de o parte, era sentimentul de problemă urgentă pe care-l prezenta orice ordin de deplasare cu avionul. Pe de altă parte, era pur și simplu gândul că se vedea nevoit să zboare. Totuși, asta aducea doar un început de neliniște și, până aici, era ușor de înăbușit.

În definitiv, Lije Baley mai zburase de patru ori cu avionul. O dată chiar traversase continentul. Așa că, deși zborul nu este niciodată plăcut, măcar nu va fi cu totul un pas în necunoscut.

Și apoi, călătoria de la New York la Washington nu avea să dureze decât o oră. Decolarea avea să aibă loc de pe pista numărul doi a aeroportului newyorkez, care, ca toate pistele oficiale, era destul de bine izolată, cu o trapă care se deschidea în atmosfera neprotejată numai după ce avionul atingea

viteza de zbor. Sosirea avea să fie pe pista numărul cinci de la Washington, care era protejată la fel.

Mai mult, după cum bine știa Baley, avionul n-avea hublouri. Era luminat, avea să se servească mănăcare destul de bună, urma să beneficieze de tot confortul necesar. Zborul controlat prin radio avea să fie lin, iar după decolarea avionului, senzația de mișcare dispărea complet.

Spusese toate acestea pentru el, dar și pentru Jessie, soția lui, care nu zburase niciodată și care aborda cu groază astfel de subiecte.

— Dar nu-mi place să iei avionul, Lije, spuse ea. Nu e firesc. De ce nu mergi pe autostradă?

— Pentru că ar dura zece ore – fața prelungă a lui Baley avea trăsături neînduplecate – și pentru că sunt membru al Poliției Municipale și trebuie să respect ordinele superiorilor. În caz contrar risc să-mi pierd gradul C-6.

Odată ajunsă discuția aici, orice comentarii ar fi fost de prisos.

* * *

Baley își ocupă locul în avion și privi banda de știri care se derula încet și fără întrerupere pe distribuitorul aflat la nivelul ochilor. Orașul era mândru de acest serviciu: știri, reportaje, articole umoristice, pastile educaționale, uneori ficțiune. Se zicea că, într-o bună zi, benzile vor fi convertite în film, pentru că un ecran ar putea captiva mai eficient privirea și le-ar distra pe pasagerilor atenția de la ceea ce-i înconjoară.

Baley își ținu ochii pe banda care se derula, nu doar ca să-i distragă atenția, ci și pentru că așa cerea eticheta. În avion se mai aflau cinci pasageri (asta nu putuse să nu observe) și fiecare dintre ei avea dreptul să fie oricât de speriat și de agitat îi permiteau firea și educația.

Baley s-ar fi simțit cu siguranță ofensat dacă-i observa cineva stinghereala. Nu voia priviri străine care să cadă

asupra degetelor lui încordate, acolo unde i se încleștau mâinile pe brațele scaunului, sau asupra petelor de transpirație pe care le lăsau după ce și le desprindea.

Își spuse: „Sunt la adăpost. Avionul ăsta nu-i decât un oraș mic”.

Dar nu reuși să se amăgească. În stânga erau vreo doi centimetri și jumătate de oțel; îl putea simți cu cotul. Dincolo de asta, nimic... Ei bine, aer! Dar tot nimic însemna și asta.

Cam 1 600 de kilometri de aer într-o direcție. Cam 1 600 într-alta. Cam un kilometru și jumătate, poate chiar de două ori mai mult, drept în jos.

Aproape că își dorea să poată vedea dedesubt, să arunce o privire spre culmile orașelor îngropate, în timp ce trecea pe deasupra: New York, Philadelphia, Baltimore, Washington. Își imagina aglomerările joase și șerpuitoare ale complexelor de cupole pe care nu le văzuse niciodată, dar despre a căror existență știa. Și dedesubtul lor, mai mult de un kilometru și jumătate în adâncime și zeci de kilometri în toate direcțiile, se aflau orașele.

Se gândi la coridoarele nesfârșite, aglomerate ale orașelor, forfotind de oameni; apartamente, cantine, fabrici, autostrăzi rulante, toate confortabile și încălzite de prezența omului.

Iar el era izolat în aerul rece și amorf, într-un mic glonț de metal, mișcându-se prin spațiul deschis.

Îi tremurau mâinile și își forță ochii să se concentreze pe banda de hârtie și să citească ceva.

Era o povestire scurtă despre explorarea galactică al cărei erou devenise, destul de previzibil, un pământean.

Baley mormăi exasperat, apoi își ținu răsufierea o clipă, îngrozit de mojicia pe care o făcuse scoțând un sunet.

Totuși, era ridicol. Pretenția că locuitorii Pământului pot năvăli în spațiu friza naivitatea. Explorare galactică! Galaxia era închisă pentru pământeni. Ea se afla acum în posesia spațialilor, ai căror strămoși fuseseră pământeni cu secole în

urmă. Aceștia ajunseseră primii în Lumile Exterioare, descoperiseră că se simt bine acolo, iar urmașii lor închiseseră granițele în nasul emigranților. Întărcuiseră Pământul și pe verișorii lor pământeni. Iar civilizația urbană făcuse restul, închizându-i pe pământeni în orașe, ridicând un zid de teamă față de spațiile deschise, care îi împiedicase să ajungă în zonele agricole și miniere lucrate de roboți, aflate pe propria lor planetă.

Baley se gândi cu amărăciune: „Pe Iosafat! Dacă nu ne place, hai să facem ceva. Să nu ne pierdem timpul cu povești pentru copii”.

Dar nu era nimic de făcut, iar el știa foarte bine acest lucru.

Avionul ateriză. Baley și ceilalți pasageri ieșiră și se împrăștiară fără să se privească unii pe alții.

Aruncă o privire la ceas și decise să se răcorească puțin înainte s-o ia pe autostradă spre Departamentul de Justiție. Se bucură că avea timp. Zarva din jur, uriașul terminal boltit al aeroportului, cu coridoare pornind de la diverse niveluri, toate celelalte lucruri pe care le vedea și le auzea îi dădeau senzația de siguranță și căldură în măruntaiele și pânțele orașului. Iar asta alunga neliniștea și nu mai era nevoie decât de un duș ca să fie toate în regulă.

Îi trebuia un permis de tranzit ca să poată folosi una dintre băile comune, dar prezentarea ordinelor de drum înlătură toate dificultățile. Nu fu nevoie decât de ștampilele de rutină, care îi asigurară privilegiul de cabină privată (cu data marcată cu grijă, pentru a evita orice abuz) și un cartonaș cu îndrumări pentru a ajunge în locul repartizat.

Baley era recunoscător pentru senzația pe care i-o ofereau benzile rulante de sub picioare. Era aproape un lux să simtă cum accelerează pe măsură ce trecea de pe o bandă pe alta, îndreptându-se spre interior, către autostrada care gonea. Își luă un ușor avânt spre aceasta, ocupând locul la care îl îndreptătea rangul.

Nu era oră de vârf și se găseau locuri libere. Când ajunse la baie, nici aici nu era o aglomerație exagerată. Cabina care-i fusese repartizată arăta decent, cu o mică spălătorie automată care funcționa bine.

Cu rația de apă consumată cu folos și îmbrăcămintea curățată, se simțea pregătit să dea ochii cu cei de la Departamentul de Justiție. Ca o ironie a sortii, se simțea chiar vesel.

Subsecretarul Albert Minnim era un bărbat mic de statură, îndesat, rumen și cărunț, cu trupul rotunjit. Răspândea un aer de curățenie și mirosea vag a tonic. Sugera toate lucrurile bune din viață care vin odată cu rațiile generoase obținute de cei cu rang mare în administrație.

Prin comparație, Baley se simțea palid și costeliv. Era conștient de mâinile lui mari, ochii înfundați în orbite, de aspectul ciolănos.

— La loc, Baley, îl invită Minnim prietenos. Fumezi?

— Doar pipă, domnule.

În timp ce vorbea, își scoase pipa, iar Minnim împinse la loc trabucul pe care-l scosese deja pe jumătate dintr-un buzunar.

Baley regretă pe loc. Un trabuc era mai bun decât nimic și ar fi apreciat darul. Chiar și cu rația de tutun mărită, care venise împreună cu recenta promovare de la gradul C-5 la C-6, tot nu înota în provizii pentru pipă.

— Te rog, aprinde-o dacă vrei, zise Minnim și așteptă, cu un fel de răbdare părintească în timp ce Baley măsură o cantitate exactă de tutun și fixă muștiucul pipei.

Apoi spuse, cu ochii pe pipă:

— Nu am fost informat despre motivul chemării la Washington, domnule.

— Știu. Dar se poate rezolva chiar acum, zise Minnim zâmbind. Ești transferat temporar.

— În afara orașului New York?

— Destul de departe.

Baley ridică din sprâncene și privi atent.

— Cât de temporar, domnule?

— Nu sunt sigur.

Baley era conștient de avantajele și dezavantajele unui transfer. Ca flotant într-un oraș unde nu era locuitor permanent, probabil că va trăi mai bine decât îl îndreptățea gradul lui oficial. Pe de altă parte, era foarte puțin probabil ca Jessie și fiul lor, Bentley, să primească permisiunea să vină cu el. Cu siguranță li se va purta de grijă în New York, dar Baley era o ființă legată de familie și nu-i făcea plăcere ideea despărțirii.

În plus, o detașare însemna o anumită misiune, ceea ce era un lucru bun, și o responsabilitate mai mare decât era de așteptat pentru un detectiv anume, ceea ce-ar fi putut să fie neplăcut. Cu doar câteva luni în urmă, Baley supraviețuise responsabilității unei anchete în cazul uciderii unui spațial chiar lângă New York. Nu era prea încântat de perspectiva unei astfel de misiuni sau a uneia care să se apropie măcar de așa ceva.

— Îmi puteți spune unde merg? întrebă el. Natura detașării? Despre ce este vorba?

Încerca să evalueze cuvintele „destul de departe” spuse de subsecretar și să facă mici pariuri cu sine în legătură cu noua lui bază de operațiuni. „Destul de departe” sunase categoric, iar Baley se gândea: Calcutta? Sydney?

Apoi observă că Minnim scoase până la urmă un trabuc și îl aprinse cu grijă.

Baley se gândi: „Pe Iosafat! Îi vine greu să-mi spună. Nu vrea s-o facă”.

Minnim scoase trabucul din gură. Privi fumul și zise:

— Departamentul de Justiție te detașează pentru o misiune temporară pe Solaria.

Pentru o clipă, mintea lui Baley băjbâi după o localizare amăgitoare: Solaria, Asia; Solaria, Australia...

Apoi se ridică de pe scaun și spuse apăsător:

— Adică pe una dintre Lumile Exterioare?

Minnim îi evită privirea când îi răspunse:

— Exact.

— Dar nu se poate, spuse Baley. Spațialii n-ar permite prezența unui pământean într-o Lume Exterioară.

— În situații speciale, se schimbă regulile, detectiv Baley. Pe Solaria a avut loc o crimă.

Buzele lui Baley se strâmbară într-un fel de zâmbet reflex.

— E cam în afara jurisdicției noastre, nu-i așa?

— Au cerut ajutor.

— De la noi? De la pământeni?

Baley era sfâșiat între nedumerire și neîncredere. Era de neînchipuit ca o Lume Exterioară să manifeste față de disprețuita planetă-mamă altceva decât desconsiderare sau, în cel mai bun caz, o bunăvoință socială condescendentă. Să ceară ajutor?

— De la pământeni? repetă el.

— Neobișnuit, recunoscui Minnim, dar adevărat. Vor un detectiv de pe Pământ desemnat pentru acest caz. Lucrurile au fost tratate prin canale diplomatice la cel mai înalt nivel.

Baley se așeză la loc.

— De ce eu? Nu mai sunt tânăr. Am patruzeci și trei de ani. Am nevastă și copil. Nu pot pleca de pe Pământ.

— N-a fost alegerea noastră, detectiv Baley. Te-au cerut pe tine în mod special.

— Pe mine?

— Detectivul Elijah Baley, C-6, poliția orașului New York. Știau exact ce vor. Sunt convins că îți dai seama de ce.

Baley zise încăpățânat:

— Nu sunt calificat pentru așa ceva.

— Ei consideră că ești. Se pare că au aflat cum te-ai descurcat cu uciderea spațialului.

— Cred că n-au înțeles bine. Probabil li s-a părut că m-am descurcat mai bine decât în realitate.

Minnim ridică din umeri.

— În orice caz, te-au cerut pe tine și noi am fost de acord să te trimitem. Ești detașat. Hârțiile sunt făcute, iar tu trebuie să pleci. În lipsa ta, soția și copilul vor fi întreținuți la nivel de C-7, din moment ce acesta va fi rangul tău pe durata detașării pentru această misiune.

Făcu o pauză semnificativă.

— Îndeplinirea satisfăcătoare a misiunii poate duce la acordarea definitivă a acestui grad.

Lucrurile se petreceau prea repede pentru Baley. Nu putea fi adevărat. Nu putea să plece de pe Pământ. Chiar nu pricepeau asta?

Se auzi întrebând cu glas calm, care îi sună forțat în urechi:

— Ce fel de crimă? Care sunt circumstanțele? De ce nu se pot ocupa ei?

Minnim aranjă câteva fleacuri pe birou, cu mâinile lui bine îngrijite. Scutură din cap.

— Nu știu nimic despre crimă. Nu știu care au fost circumstanțele.

— Și atunci, cine știe, domnule? Doar nu vreți să mă duc acolo nepregătit, nu?

Și, din nou, vocea aceea interioară deznădăjduită: „Dar nu pot pleca de pe Pământ“.

— Nu știe nimeni nimic despre crimă. Nimeni de pe Pământ. Solarienii nu ne-au spus. Asta o să fie treaba ta: să afli de ce este atât de importantă crima, încât le trebuie un pământean ca s-o rezolve. Sau, mai degrabă, asta o să fie o parte din treaba ta.

Baley era destul de disperat ca să întrebe:

— Și dacă refuz?

Sigur că știa răspunsul. Știa exact ce ar fi însemnat pentru el declasarea și, mai mult, pentru familia lui.

Dar Minnim nu spuse nimic despre declasare.

— Nu poți refuza, detectiv Baley, zise el calm. Ai de îndeplinit o misiune.

— Pentru Solaria? Să-i ia naiba.

— Pentru noi, Baley. Pentru noi.

Minnim se opri. Apoi continuă:

— Știi care e poziția Pământului față de spațiali. Nu mai e cazul să-ți explic.

Baley știa care e situația, așa cum știa oricine de pe Pământ. Cele cincizeci de Lumi Exterioare, care aveau împreună o populație mult mai mică decât a Pământului, dispuneau, cu toate acestea, de un potențial militar probabil de o sută de ori mai mare. Cu plantele lor subpopulate bazându-se pe o economie robotică pozitronică, producția lor de energie pe cap de locuitor era de mii de ori mai mare decât cea a Pământului. Și cantitatea de energie pe care o putea produce o singură ființă omenească era cea care dicta potențialul militar, standardul de viață, fericirea și toate celelalte.

— Unul dintre factorii din cauza cărora rămânem în această poziție este lipsa de informații, zise Minnim. Chiar așa. Lipsa de informații. Spațialii știu totul despre noi. Trimit suficient de multe misiuni pe Pământ. Noi nu știm despre ei decât ceea ce vor să ne spună. Niciun pământean n-a pus vreodată piciorul pe vreo Lume Exterioară. Totuși, o vei face tu.

— Nu pot... începu Baley.

Dar Minnim repetă:

— Ba poți. O să ai o poziție unică. O să te duci pe Solaria la invitația lor și o să îndeplinești misiunea pe care ți-o vor încredința. Când te întorci, o să ai informații utile pentru pământeni.

Baley îi aruncă subsecretarului o privire întunecată.

— Adică o să spionez pentru Pământ.

— Nici nu se pune problema de spionaj. Nu trebuie să faci decât ce ți se va cere. Doar să fii cu ochii și cu mintea deschise. Să observi! Când te întorci acasă, observațiile tale vor fi analizate și interpretate de experți.

— Probabil că există o criză, domnule.

— Ce te face să crezi așa ceva?

— Este riscant să trimiți un pământean într-o Lume Exterioară. Spațialii ne urăsc. Cu toată bunăvoința din lume și chiar dacă mă aflu acolo la invitația lor, pot provoca un incident interstelar. Dacă vrea, Guvernul Terestru poate evita fără probleme să mă trimită acolo. Ar putea spune că sunt bolnav. Spațialii au o spaimă patologică de orice maladie. Nu m-ar vrea acolo sub nicio formă dacă ar crede că sufăr de ceva anume.

— Sugerezi să încercăm șmecheria asta?

— Nu. Dacă guvernul n-ar fi avut niciun alt motiv să mă trimită, s-ar fi gândit la asta sau chiar la ceva mai bun și fără ajutorul meu. De unde rezultă că aspectul spionajului este cel cu adevărat important. Și, dacă e real, lucrurile trebuie să fie grave ca să justifice riscul.

Baley aproape că se aștepta la o izbucnire și aproape că ar fi preferat una, pentru că ar fi detensionat atmosfera, dar Minnim nu făcu decât să zâmbească glacial și să spună:

— Se pare că poți vedea dincolo de lucrurile neimportante. Dar nici nu mă așteptam la altceva.

Subsecretarul se lăsă peste birou spre Baley.

— Iată o informație pe care n-o vei discuta cu nimeni, nici măcar cu alte oficialități guvernamentale. Sociologii noștri au ajuns la anumite concluzii în legătură cu actuala situație galactică. Cincizeci de Lumi Exterioare subpopulate, robotizate, puternice, cu oameni care sunt sănătoși și trăiesc mult. Noi înșine, înghesuiți, subdezvoltați din punct de vedere tehnologic, sub dominația lor. Este o situație instabilă.

— Pe termen lung, totul este așa.

— Este instabilă pe termen scurt. Nu avem la dispoziție decât cel mult o sută de ani. Cu siguranță situația va dura mai mult decât vom trăi noi, dar avem și copii. În cele din urmă, vom deveni un pericol prea mare pentru Lumile Exterioare ca să ne lase în pace. Pe Pământ există opt miliarde de oameni care îi urăsc pe spațiali.

— Spațialii ne exclud din Galaxie, controlează comerțul în favoarea lor, dictează guvernului nostru și ne tratează cu dispreț. La ce se așteaptă? La recunoștință?

— Corect, dar tiparul e deja stabilit. Revoltă, represivitate, revoltă, represivitate și, într-un secol, Pământul va fi practic distrus ca lume populată. Așa spun sociologii.

Baley se foi neliniștit. Nu-i puteai pune la îndoială pe sociologi și computerele lor.

— Dar, dacă așa stau lucrurile, ce vă așteptați să fac eu?

— Să ne aduci informații. Punctul nevralgic al previziunilor sociologice este lipsa noastră de date despre spațiali. A trebuit să facem presupuneri pornind de la cei câțiva spațiali pe care i-au trimis aici. A trebuit să ne bazăm pe ce au decis să ne spună ei înșiși, așa încât știm numai și numai punctele lor tari. Fir-ar să fie, au roboți, populație redusă și trăiesc mult. Dar au și slăbiciuni? Există unul sau mai mulți factori care, dacă i-am cunoaște, ar modifica inevitabilitatea sociologică a distrugerii? Ceva care să ne ghideze acțiunile și să crească șansele de supraviețuire a Pământului?

— N-ar fi fost mai bine să trimiteți un sociolog, domnule? Minnim scutură din cap.

— Dacă am fi putut trimite pe cine voiam, am fi făcut-o încă de acum zece ani, când am ajuns prima dată la aceste concluzii. Asta e prima noastră ocazie să trimitem pe cineva, iar ei au cerut un detectiv, ceea ce ne convine. Și detectivul este tot un fel de sociolog, unul care lucrează pe baze empirice, un practician, pentru că altfel n-ar fi un detectiv bun. Dosarul tău dovedește că ești un detectiv bun.

— Mulțumesc, domnule, zise Baley mecanic. Și dacă intru în bucluc?

Minnim ridică din umeri.

— Țsta-i riscul meseriei de polițist.

Respinse ideea cu un gest larg din mână.

— În orice caz, trebuie să te duci, adăugă el. Momentul plecării a fost deja stabilit. Nava cu care pleci te așteaptă.

Baley se încordă.

— Mă așteaptă? Când plec?

— În două zile.

— Atunci trebuie să mă întorc la New York. Soția mea...

— O să ne ocupăm noi de soția ta. Țți dai seama că nu poate să afle despre caracterul misiunii tale. O să fie anunțată să nu aștepte vești de la tine.

— Dar e inuman. Trebuie s-o văd. S-ar putea să n-o mai văd niciodată.

Minnim zise:

— Ce o să spun acum s-ar putea să sune și mai inuman, dar nu-i așa că în fiecare zi când pleci la muncă ai putea să-ți spui că n-o s-o mai vezi niciodată? Detectiv Baley, toți trebuie să ne facem datoria.

Pipa lui Baley se stinsese de un sfert de oră. Nici măcar nu băgase de seamă.

* * *

Nu-i mai spuse nimeni nimic. Nimeni nu știa nimic despre crimă. Funcționar după funcționar, toți îl zoriseră pur și simplu până la momentul în care ajunse să stea la intrarea în nava spațială, tot fără să-i vină să creadă ce i se întâmpla.

Semăna cu un tun gigantic îndreptat spre ceruri, iar Baley tremura spasmodic în aerul rece. Se lăsa noaptea (detectivul era recunoscător pentru asta) sub forma unor ziduri negre întunecate care se topeau într-un plafon negru deasupra

capului. Era înnorat și, deși fusese la planetariu, tot tresări când îi căzu privirea pe o stea strălucitoare, ale cărei raze pătrundeau printre nori.

O scânteie micuță, foarte, foarte departe. O privi curios, aproape fără să se teamă de ea. Părea destul de aproape, destul de neînsemnată și, totuși, în jurul unor lucruri de felul acesta se roteau planete ai căror locuitori erau stăpânii Galaxiei. Și soarele era tot așa ceva, se gândi el, doar că se afla mult mai aproape, strălucind acum de cealaltă parte a Pământului.

Își închipui deodată Pământul ca pe o minge de piatră acoperită de o peliculă de aburi și gaze, expusă neantului pe toate părțile, cu orașele abia adăpostite în scoarța exterioară, abia agățate între rocă și aer. Îl trecură fiorii.

Nava le aparținea spațialilor, desigur. Comerțul interstelar era controlat în întregime de spațiali. Era singur acum, chiar la marginea orașului. Fusese îmbăiat, frecat și dezinfecat până când îl consideraseră, după standardele spațialilor, suficient de curat pentru a urca la bordul navei. Chiar și așa, trimiseseră doar un robot să-l întâmpine afară, deoarece încă mai purta o sută de varietăți de microbi ai bolilor din orașul înăbușitor, la care el era rezistent, dar nu și spațialii, preocupați excesiv de propria sănătate și de eugenie.

Robotul se ivi nedeslușit în noapte. Ochii lui aveau o strălucire roșie întunecată.

— Detectiv Elijah Baley?

— Exact, zise Baley tăios, cu părul de pe ceafă zbârlindu-se un pic.

Era suficient de pământean încât să i se facă pielea de găină la vederea unui robot care făcea treaba unui om. Se gândea la R. Daneel Olivaw, partenerul lui în ancheta asupra uciderii spațialului, dar atunci fusese altceva. Daneel era...

— Vreți să mă urmați, vă rog? întrebă robotul, iar calea spre navă fu inundată de o lumină albă.

Baley se conformă. Urcă scara și intră în navă, de-a lungul unor coridoare, până ajunseră într-o încăpere.

— Aceasta va fi cabina dumneavoastră, detectiv Baley, spuse robotul. Trebuie să rămâneți aici pe durata călătoriei.

Baley se gândi: „Sigur, izolați-mă. Țineți-mă în siguranță. Închis etanș“.

Coridoarele pe care le traversase erau pustii. Probabil că acum le dezinfectau roboții. Iar la plecare, robotul din fața lui, va trece printr-o baie antiseptică.

— Aveți apă și instalație sanitară, spuse robotul. Veți primi și mâncare. Veți avea și materiale de vizionat. Hublourile sunt controlate de la acest panou. Acum sunt închise, dar dacă vreți să vedeți spațiul...

Baley spuse ușor agitat:

— E în regulă, băiete. Lasă hublourile închise.

Folosise apelativul „băiete“, de care pământeni făceau întotdeauna uz când le vorbeau roboților, dar acesta nu ripostă în niciun fel. Nici nu putea, desigur. Răspunsurile lui erau limitate și controlate de Legile Roboticii.

Robotul își înclină trupul masiv de metal într-o imitație de reverență respectuoasă și plecă.

Baley rămase singur în cabină și putea s-o inspecteze. Măcar era mai bine decât în avion, pe care avea posibilitatea să-l vadă dintr-un capăt într-altul. Îi putea vedea limitele. Nava spațială era mare. Avea coridoare, etaje, cabine. Era un mic oraș în sine. Baley aproape că putea râsufla în voie.

Apoi luminile clipiră și în sistemul de comunicații se auzi vocea metalică a unui robot care îi dădea detectivului instrucțiuni precise pentru a se proteja de accelerația din timpul decolării.

Baley simți cum este împins în spate în chingi, într-un sistem hidraulic flexibil, și auzi huruitul îndepărtat al motoarelor cu reacție încălzite la roșu de microreactorul cu protoni.

Auzi șuieratul ieșirii din atmosferă, tot mai subțire și ascuțit, stingându-se cu totul după o oră.

Se aflau în spațiul cosmic.

* * *

Baley avea senzația că îi amortiseră toate simțurile, ca și cum nimic nu era real. Își spunea că fiecare secundă îl îndepărta cu mii de kilometri de orașe și de Jessie, dar nu reușea să și conștientizeze acest lucru.

Într-a doua zi (sau a treia? – n-avea posibilitatea să măsoare trecerea timpului decât în funcție de intervalele de mâncat și dormit), avu o bizară senzație de moment, ca și cum l-ar fi întors cineva pe dos. Dură doar o clipă și Baley știu că fusese un salt, acea tranziție de scurtă durată, de neînțeles, aproape mistică, prin hiperspațiu, care transfera o navă și tot ce se afla în interiorul ei dintr-un punct al spațiului într-altul, la distanță de ani-lumină. Un alt răstimp și un alt salt, și încă un răstimp, și încă un salt.

Baley își spuse că se afla la ani-lumină depărtare de casă, zeci de ani-lumină, sute, mii.

Nu știa câți. Nimeni de pe Pământ nu știa unde e localizată Solaria în univers. Era sigur de asta. Habar n-aveau, niciunul dintre ei.

Se simțea îngrozitor de singur.

* * *

Se simți o decelerare și robotul intră din nou în cabină. Ochii lui întunecați, roșiatici, verificară chingile lui Baley. Cu eficiență, strânse o piuliță; cercetă rapid și sistemul hidraulic.

— Vom ateriza în trei ore, spuse el. Vă rog să rămâneți în această încăpere. Un bărbat va veni să vă ia și vă va însoți la reședința dumneavoastră.

— Stai, zise Baley încordat.

Prins în chingi, se simțea neajutorat.

— Ce perioadă a zilei o să fie când o să aterizăm?

— Conform timpului galactic standard, va fi... începu robotul fără să ezite.

— Ora locală, băiete. Ora locală! Pe Iosafat!

Robotul continuă cu glas calm.

— Ziua pe Solaria are 28,35 de ore Standard. Ora solariană este împărțită în zece decade, iar fiecare decadă este împărțită într-o sută de centade. Sosirea este programată pe un aeroport unde ziua va fi la a douăzecea centadă din a cincea decadă.

Baley îl ura pe robot. Îl ura pentru incapacitatea lui de a înțelege; din cauză că îl făcea să pună întrebarea direct și să-și arate propria slăbiciune.

Trebuia s-o facă. Întrebă sec:

— O să fie zi?

— Da, domnule, răspunse robotul și plecă.

O să fie zi! Va trebui să pășească în plină zi pe suprafața neprotejată a unei planete.

Nu-și dădea seama prea bine cum avea să fie. Zărise străfulgerări ale suprafeței planetare din anumite puncte din oraș; ba chiar ieșise, pentru câteva clipe, pe suprafață. Totuși, întotdeauna se aflase înconjurat de ziduri sau în apropierea unui zid. Însă întotdeauna fusese protejat.

Dar acum unde avea să fie protecția? N-avea să aibă parte nici măcar de zidurile iluzorii ale întunericului.

Și, pentru că nu voia să dea dovadă de slăbiciune în fața spațialilor – al naibii să fie dacă o s-o facă –, se încordă în chingile care-l protejau de forțele de decelerație, închise ochii și se împotrivi cu încăpățănare panicii.

APARE UN PRIETEN

Baley pierdea lupta împotriva fricii. Doar rațiunea nu-i era de ajuns.

Își spunea iar și iar: unii oameni trăiesc toată viața sub cerul liber. Spațialii asta fac. Strămoșii noștri de pe Pământ au trăit în aer liber. Nu există nicio amenințare adevărată în lipsa zidurilor. Doar mintea mea spune altceva și greșește.

Însă raționamentul lui Baley nu-l ajuta deloc. Ceva mai puternic și dincolo de rațiune avea nevoie disperată de ziduri și nu voia defel să accepte spațiul.

Odată cu trecerea timpului, era tot mai sigur că n-o să reușească. Până la urmă, tremurând de frică și demn de milă, avea să-și arate lașitatea. Spațialul care urma să-l întâmpine (cu filtre nazale ca să țină departe microbii și cu măruși ca să împiedice contactul direct) nici măcar n-o să-l disprețuiască, ci avea să simtă doar dezgust.

Baley se înverșună să se țină tare.

Când nava se opri, iar harnașamentul pentru decelerare se decuplează automat și sistemul hidraulic se retrase în perete, Baley rămase pe loc. Se temea, dar era decis să n-o arate.

Se uită în altă parte când auzi primul sunet silențios al ușii care se deschidea. Cu coada ochiului, zări intrând o siluetă înaltă, cu părul de culoarea bronzului; un spațial, unul dintre acei mândri descendenți ai Pământului care se lepădaseră de moștenirea lor.

Spațialul vorbi:

— Partenere Elijah!

Baley întoarse capul brusc înspre vorbitor. Făcu ochii mari și se ridică aproape fără să vrea.

Se holbă la chipul celui care intrase, la pomeții lați și proeminenți, echilibrul absolut al trăsăturilor, simetria trupului și, mai ales, la privirea aceea calmă care izvora din ochii lui albaștri imperturbabili.

— D-daneel.

— Mă bucur că îți aduci aminte de mine, partenere Elijah.

— Îmi aduc aminte!

Baley simți un val de ușurare. Ființa asta era o bucățică de Pământ, un prieten, o alinare, o salvare. Simțea o dorință aproape de neoprit să se repeadă la spațial și să-l îmbrățișeze, să-l strângă tare în brațe, să râdă, să-l bată pe spate și să facă toate lucrurile nebunești pe care le fac prietenii vechi când se reîntâlnesc după o lungă perioadă.

Dar se abținu. Nu putea face așa ceva, ci numai să se apropie de el, să întindă mâna și să spună:

— Nu cred că te-aș putea uita.

— Mă bucur să aud asta, zise Daneel dând din cap cu gravitate. Așa cum bine știi, mie îmi este imposibil să te uit, cât timp sunt în stare de funcționare. Îmi face plăcere să te revăd.

Daneel luă mâna lui Baley și o apăsă cu un calm ferm, cu degetele strângându-se pentru a aplica o presiune confortabilă, dar nu dureroasă, apoi îi dădu drumul.

Baley spera sincer că ochii enigmatici ai creaturii nu-i pot pătrunde în minte, ca să vadă acel moment furtunos, abia trecut și nu în totalitate depășit, când toată ființa lui se concentrase într-un sentiment de prietenie intensă care aproape că putea fi confundat cu afecțiunea.

În definitiv, nu puteai simți afecțiune pentru Daneel Olivaw, care nu era nicidecum un om, ci doar un robot.

Robotul care semăna atât de mult cu un om spuse:

— Am solicitat să fie ca la navă să fie conectat un transportor de teren robotizat, prin intermediul unui tub pneumatic...

Baley se încruntă.

— Un tub pneumatic?

— Da. Este un procedeu obișnuit, folosit frecvent în spațiu pentru transferul personalului și al proviziilor de la o navă la alta, fără să mai fie nevoie de echipamente speciale pentru protecție la vid. Se pare că nu ești familiarizat cu procedeu.

— Nu, zise Baley, dar îmi imaginez.

— Desigur, este destul de complicat să adaptezi un astfel de dispozitiv între o navă spațială și un vehicul de teren, dar am solicitat să se rezolve. Din fericire, misiunea în care suntem implicați noi doi are prioritate mare. Dificultățile sunt înlăturate rapid.

— Ești repartizat și tu la cazul pentru care am venit?

— N-ai fost informat? Regret că nu ți-am spus imediat.

Desigur, pe chipul perfect al robotului nu se vedea niciun semn de regret.

— Doctorul Han Fastolfe, pe care l-ai întâlnit pe Pământ în timpul colaborării noastre trecute și pe care sper că ți-l aduci aminte, a sugerat primul ca tu să fii anchetatorul potrivit pentru acest caz. A pus însă condiția ca eu să fiu repartizat să lucrez din nou cu tine.

Baley reuși să zâmbească. Doctorul Fastolfe era originar de pe Aurora, iar aceasta era cea mai influentă dintre Lumile Exterioare. Se pare că recomandarea unui aurooran avea trecere.

— O echipă care funcționează nu trebuie despărțită, nu-i așa?

(Exaltarea inițială ivită la apariția lui Daneel dispărea, iar Baley începea să simtă din nou apăsarea din piept.)

— Nu știu dacă exact asta a avut în minte, partenere Elijah. După cum au sunat ordinele pe care mi le-a dat, aș spune că era interesat să repartizeze pentru a lucra cu tine

pe cineva care cunoaște lumea din care vii și particularitățile care decurg din aceasta.

— Particularități!

Baley se încruntă și se simți jignit. Nu era un termen pe care să-i placă să-l audă asociat cu el.

— Așa că am putut adapta tubul pneumatic, de exemplu. Sunt perfect conștient de aversiunea ta față de spații deschise, ca rezultat al faptului că ai fost crescut în orașele de pe Pământ.

Faptul că i se vorbise despre „particularitățile” sale îi dădu lui Baley sentimentul că trebuia să riposteze sau să piardă în fața unei mașinării și îl făcu brusc să schimbe subiectul. Sau poate că nu era decât faptul că pregătirea lui de-o viață îl împiedica să treacă peste orice contradicție logică.

— La bordul acestei nave s-a aflat un robot însărcinat cu protecția mea; un robot (aici interveni o urmă de maliție) care arată ca un robot. Știai asta?

— Am vorbit cu el înainte de a urca la bord.

— Ce indicativ are? Cum pot să intru în legătură cu el?

— Este RX-2475. Pe Solaria, de obicei, se folosește doar numărul de serie pentru roboți.

Privirea calmă a lui Daneel se îndreptă spre panoul de control de lângă ușă.

— Contactul acesta îl va atenționa.

Baley privi și el panoul și, cum contactul pe care-l indicase Daneel era etichetat RX, identificarea acestuia părea lipsită de orice mister.

Baley puse degetul pe contact și, în mai puțin de un minut, intră robotul care arăta ca un robot.

— Tu ești RX-2475, zise Baley.

— Da, domnule.

— Mi-ai spus că o să vină cineva să mă însoțească la coborârea de pe navă. La el te refereai? întrebă Baley arătând spre Daneel.

Privirile celor doi roboți se întâlniră. RX-2475 răspunse:

— Documentele lui îl identifică drept cel care trebuia să vă întâmpine.

— Ți s-a spus dinainte ceva despre el, în afară de ce indică documentele? Ți-a fost descris?

— Nu, domnule. Însă mi s-a comunicat numele lui.

— Cine ți-a dat această informație?

— Căpitanul navei, domnule.

— Care este solarian?

— Da, domnule.

Baley își umezi buzele. Următoarea întrebare avea să fie decisivă.

— Care ți s-a spus că era numele celui pe care îl așteptai?

— Daneel Olivaw, domnule, spuse RX-2475.

— Bravo, băiete! Poți pleca acum.

Urmă reverența robotică și apoi întoarcerea bruscă. RX-2475 părăsi cabina.

Baley se întoarse către partenerul lui și zise gânditor:

— Nu-mi spui tot adevărul, Daneel.

— În ce sens, partenere Elijah?

— Când vorbeam cu tine mai devreme, mi-am adus aminte de ceva ciudat. Când mi-a spus că o să am însoțitor, RX-2475 a zis că o să vină după mine un bărbat. Îmi aduc aminte foarte clar.

Daneel ascultă în liniște și nu răspunse.

— Am crezut că robotul ar fi putut face o greșeală, continuă Baley. Am crezut și că, inițial, poate chiar fusese desemnat să mă întâmpine un om, dar a fost apoi înlocuit cu tine, iar RX-2475 nu a fost informat despre schimbare. Însă m-ai auzit verificând asta. I-au fost descrise documentele tale și i s-a comunicat numele tău. Dar nu i s-a spus chiar tot numele tău, nu-i așa, Daneel?

— Într-adevăr, nu i-a fost comunicat numele meu întreg.

— Numele tău nu e Daneel Olivaw, ci R. Daneel Olivaw, nu-i așa? Sau, complet, Robot Daneel Olivaw.

— Ai perfectă dreptate, partenere Elijah.

— De unde rezultă că RX-2475 n-a fost informat că ești robot. A fost lăsat să creadă că ești om. Cu aspectul tău uman, este posibilă o astfel de înșelătorie.

— Raționamentul tău e ireproșabil.

— Atunci să mergem mai departe.

Baley simțea cum înmugurește în el un soi de încântare sălbatică. Prinsese o urmă. Nu putea fi mare lucru, dar era genul de investigație la care se pricepea bine. Se pricepea suficient de bine încât să fie chemat să investigheze în cealaltă parte a Galaxiei.

— De ce ar vrea cineva să înșele un amărât de robot? zise Baley. Pentru el n-are importanță dacă ești om sau robot. El îndeplinește ordinele în ambele cazuri. Concluzia rezonabilă ar fi că nici căpitanul solarian care l-a informat pe robot, nici oficialitățile solariene care l-au informat pe căpitan nu știu că tu ești robot. Așadar, ar fi una dintre concluziile rezonabile, dar poate că nu e singura. Este adevărată?

— Cred că da.

— Bun. Am nimerit-o. Însă, când te-a recomandat drept partener, doctorul Han Fastolfe i-a lăsat pe solarieni să creadă că ești om. Nu e riscant? Dacă află, solarienii s-ar putea supăra destul de tare. De ce a făcut-o?

— Mie mi s-a explicat așa, partenere Elijah, răspunse robotul umanoid. Asocierea ta cu un om din Lumile Exterioare ți-ar spori prestigiul în ochii solarienilor. În schimb, colaborarea cu un robot l-ar reduce. Din moment ce eram familiarizat cu metodele tale și puteam colabora cu tine cu ușurință, s-a considerat rezonabil ca solarienii să fie lăsați să mă considere om, fără a-i înșela printr-o afirmație directă în acest sens.

Baley nu credea. I se părea că o astfel de grijă pentru sentimentele unui pământean nu era firească din partea unui spațial, nici chiar din partea unuia cultivat ca Fastolfe.

Se gândi și la alternativă și spuse:

— Solarieni sunt renumiți în Lumile Exterioare pentru producția de roboți?

— Mă bucur că ai fost informat în legătură cu economia internă a Solariei.

— Nu mi s-a spus absolut nimic, spuse Baley. Bănuiesc cum se scrie cuvântul Solaria, dar asta e tot.

— Atunci, partenere Elijah, nu înțeleg ce te face să pui această întrebare, dar este una cât se poate de pertinentă. Ai mers drept la țintă. Informațiile stocate de care dispun includ faptul că, dintre cele cincizeci de Lumi Exterioare, Solaria este de departe cea mai cunoscută pentru varietatea și calitatea deosebită a modelelor de roboți pe care le produce. Exportă modele specializate în toate celelalte Lumi Exterioare.

Baley dădu din cap cu satisfacție îndârjită. Bineînțeles, Daneel nu înțelesese saltul mental intuitiv care se bazase pe slăbiciunea omenească. Nici Baley nu se simțea obligat să-i explice raționamentul. Dacă Solaria se dovedea a fi o lume specializată în robotică, doctorul Han Fastolfe și colegii lui ar fi putut avea motive strict personale și foarte omenești să-și etaleze robotul-vedetă. N-ar fi avut nimic de-a face cu siguranța sau cu sentimentele unui pământean oarecare.

Astfel, și-ar fi afirmat propria lor superioritate, înșelându-i pe experții solarieni și făcându-i să accepte drept om un robot de producție aurorană.

Baley se simțea mult mai bine. Ciudat lucru cum rațiunea și forța intelectuală de care dădea dovadă nu reușiseră să-i alunge panica, în vreme ce, o mică ofrandă adusă orgoliului său reușise pe loc.

Și fusese de ajutor și confirmarea orgoliului spațialilor.

Se gândi: „Pe Iosafat, suntem umani cu toții; chiar și spațialii“.

Cu voce tare, spuse aproape dezinvolt:

— Cât mai avem de așteptat mașina de teren? Eu sunt gata.

* * *

Tubul pneumatic dădea semne că nu era bine adaptat pentru acest mod de utilizare. Omul și umanoidul pășiră afară din navă, traversând plasa sensibilă care se îndoia și se balansa sub greutatea lor. (Baley își imagina că, în spațiu, oamenii care trec imponderabili de la o navă la alta pot pluti pe lungimea întregului tub împinși de saltul inițial.)

Spre celălalt capăt, tubul se îngusta fără să se potrivească prea bine, plasa arătând ca și cum ar fi fost strânsă într-o mână uriașă. Daneel, care ducea lanterna, se lăsă în patru labe, iar Baley făcu la fel. Parcurseră așa ultimii șase metri, ajungând în cele din urmă în ceva ce era, în mod vădit, o mașină de teren.

Daneel închise ușa prin care intraseră, culisând-o cu grijă. Se auzi un pocnet puternic, probabil la desprinderea tubului pneumatic.

Baley se uită curios în jur. Nu era nimic prea neobișnuit în mașina de teren. Avea două banchete așezate una în spatele celeilalte, fiecare cu câte trei locuri. La capetele fiecărei banchete se aflau uși. Secțiunile lucioase unde s-ar fi aflat în mod normal ferestrele erau negre și opace, fără îndoială ca urmare a polarizării corespunzătoare. Baley era familiarizat cu asta.

Interiorul vehiculului era luminat de două proiectoare rotunde aflate în tavan și, pe scurt, singurele lucruri care i se părură ciudate lui Baley era transmițătorul instalat în

peretele despărțitor aflat chiar lângă bancheta din față și, desigur, faptul că nu se vedea niciun sistem de control.

— Presupun că șoferul se află de cealaltă parte a peretelui, zise Baley.

— Exact, partenere Elijah. Și iată cum îi dăm ordinele, spuse Daneel, se aplecă ușor în față și mișcă un comutator care făcu să clipească o lumină roșie. Poți porni. Suntem gata.

Se auzi un bâzâit înfundat, care se opri aproape imediat, se simți o apăsare ușoară, foarte scurtă, de spătarul banchetei, apoi nimic.

Baley întrebă surprins:

— Ne mișcăm?

— Da, zise Daneel. Mașina nu se deplasează pe roți, ci alunecă de-a lungul unui câmp de forță diamagnetic. În afara accelerației și a decelerației nu vei simți nimic.

— Și la curbe?

— Mașina se va înclina automat pentru a compensa. Rămâne orizontală și la urcarea, și la coborârea unei pante.

— Trebuie să aibă sisteme de control complicate, zise Baley sec.

— Mai degrabă automate. Șoferul vehiculului este robot.

— Hm!

Baley aflase tot ce voia despre mașina de teren.

— În cât timp ajungem la destinație? întrebă el.

— În aproximativ o oră. Ar fi fost mai rapid pe calea aerului, dar grija mea era să-ți ofer izolare, iar modelele de aeronave disponibile pe Solaria nu permit închiderea completă a unui vehicul de teren cum este acesta.

Baley se simțea agasat de „grija” umanoidului. Era aido-ma unui bebeluș aflat în grija doicii. Și, destul de ciudat, îl agasau și frazele lui Daneel. I se părea că o structură a frazelor atât de inutil de formală putea trăda lesne faptul că e robot.

Pentru o clipă, Baley se uită curios la R. Daneel Olivaw. Robotul, care privea drept înainte, stătea nemișcat, indiferent la privirile detectivului.

Textura pielii lui Daneel era perfectă, iar fiecare fir de păr de pe cap și corp fusese realizat și implantat cu migală. Mișcările mușchilor pe sub piele erau cât se poate de realiste. Nu fusese precupețit niciun efort, oricât de costisitor. Totuși, Baley știa, din experiență, că membrele și pieptul puteau fi deschise, pentru eventualele reparații, de-a lungul unor margini invizibile. Știa că sub epiderma aceea atât de realistă se aflau metal și siliciu. Știa că în cutia craniană se adăpostea un creier pozitronic, cel mai avansat, dar pozitronic. Știa că „gândurile” lui Daneel nu erau decât curenți pozitronici temporari, care treceau prin circuite proiectate riguros și predeterminate de producător.

Dar ce semne l-ar fi trădat în fața unui neavizat? Ușoara afectare a felului de a vorbi? Gravitatea lipsită de emotivitate care îl învăluia permanent? Perfectiunea umanității sale?

Însă își pierde timpul cu astfel de lucruri.

— Haide să ne vedem de treabă, Daneel, zise Baley. Presupun că, înainte să vii, ai primit informații despre Solaria.

— Da, partenere Elijah.

— Bine. Eu n-am avut parte de așa ceva. Cât de mare e planeta pe care ne aflăm?

— Are un diametru de 15 300 de kilometri. Este cea mai îndepărtată dintr-un sistem cu trei planete și e singura locuită. Clima și atmosfera sunt asemănătoare cu cele ale Pământului; procentul de teren fertil este mai mare; conținutul de minerale utile este mai redus, dar, desigur, și mai puțin exploatat. Lumea este autonomă și, cu ajutorul exporturilor de roboți, poate menține un standard de viață ridicat.

— Ce populație are? întrebă Baley.

— Douăzeci de mii de oameni, partenere Elijah.

În prima clipă, Baley acceptă informația ca atare, apoi îl corectă fără asprime:

— Vrei să spui douăzeci de milioane, nu?

Cunoștințele lui limitate despre Lumile Exterioare erau suficiente pentru a-i spune că, deși planetele erau subpopulate după standardele pământene, populațiile acestora erau de ordinul milioaneilor.

— Douăzeci de mii de oameni, partenere Elijah, repetă robotul.

— Adică planeta abia a fost colonizată?

— Nici vorbă. Este independentă de aproape două secole și a fost colonizată cu cel puțin un secol înainte de a-și câștiga independența. Populația este menținută în mod deliberat la douăzeci de mii, nivel pe care solarienii îl consideră optim.

— Ce suprafață ocupă populația?

— Toate regiunile fertile.

— Și asta ce înseamnă, în kilometri pătrați?

— Aproape șaptezeci și opt de milioane de kilometri pătrați, inclusiv zonele periferice.

— Pentru douăzeci de mii de oameni?

— Mai sunt și circa două sute de milioane de roboți pozi-tronici în stare de funcționare, partenere Elijah.

— Pe Iosafat! Asta înseamnă... înseamnă zece mii de roboți la un om.

— Este de departe cel mai mare raport din Lumile Exte-rioare, partenere Elijah. Următorul ca valoare este cel de pe Aurora, de numai cincizeci la unu.

— Pentru ce le trebuie atâția roboți? Ce fac cu toată mân-carea?

— Mâncarea e un produs destul de neînsemnat. Mai importante sunt minele, iar producția de energie este și mai importantă.

Baley se gândi la toți acei roboți și se simți ușor ame-țit. Două sute de milioane! Așa de mulți roboți printre așa

de puțini oameni. Probabil că privesc era împânzită de roboți. Un observator din afară ar fi putut crede că Solaria este o lume a roboților și nici n-ar fi băgat de seamă slaba influență umană.

Simți nevoia bruscă să vadă. Își aminti discuția cu Minnim și predicțiile sociologice despre pericolul în care se afla Pământul. Părea ceva foarte îndepărtat, puțin ireal, dar își aduse aminte. Pericolele și dificultățile pe care le întâmpinase el de când plecase de pe Pământ estompaseră amintirea glasului lui Minnim debitând enormități cu răceală și o dicție perfectă, dar nu o șterseseră cu totul.

Baley era prea obișnuit să-și facă datoria ca să lase fie și realitatea covârșitoare a spațiului deschis să-l împiedice. Informațiile obținute din cuvintele unui spațial, sau în cazul acela ale unui robot spațial, erau deja accesibile sociologilor de pe Pământ. Lipseau însă observațiile directe și treaba lui, oricât de neplăcută ar fi fost, era să le obțină.

Cercetă partea superioară a mașinii de teren.

— Chestia asta e decapotabilă, Daneel?

— Îmi cer scuze, partenere Elijah, dar nu înțeleg ce vrei să spui.

— Capota mașinii poate fi dată deoparte? Se deschide spre cer?

Din obișnuință, era cât pe ce să pronunțe cuvântul „cupolă”.

— Da, se deschide.

— Atunci, deschide-o. Aș vrea să arunc o privire.

Robotul răspunse grav:

— Îmi pare rău, dar nu pot permite așa ceva.

Baley fu surprins.

— Uite ce e, R. Daneel, spuse el accentuând „R”-ul. Haide să reformulăm. Ți ordon să deschizi capota.

Creatura era un robot, fie că semăna sau nu cu un om. Trebuia să îndeplinească ordine.

Dar Daneel nu se mișcă.

— Trebuie să-ți repet că principala mea grijă este să te feresc de pericole, spuse el. Îmi e clar, atât pe baza instrucțiunilor, cât și a experienței proprii, că o să ai de suferit dacă te găsești în spații vaste, deschise. Prin urmare, nu pot să-ți permit să te expui la așa ceva.

Baley simțea cum îi năvălește sângele în obraji și, în același timp, își dădu seama de completa inutilitate a furiei. Creatura era un robot, iar Baley știa bine Prima Lege a Roboticii, care spunea: Un robot nu are voie să provoace niciun rău unui om sau, prin neintervenție, să permită să i se provoace acestuia un rău.

Orice altceva se afla în creierul pozitronic al vreunui robot – al oricărui robot din orice lume din Galaxie – trebuia să se supună acestui considerent fundamental. Desigur că robotul trebuia să îndeplinească ordinele, dar cu o rezervă mai importantă decât orice altceva. Îndeplinirea ordinelor era abia a Doua Lege a Roboticii, care spunea: Un robot trebuie să îndeplinească ordinele primite de la un om, cu excepția celor care contravin Primei Legi.

Baley se strădui să vorbească pe un ton liniștit și rezonabil.

- Cred că pot suporta o perioadă scurtă, Daneel.
- Eu nu percep așa lucrurile, partenere Elijah.
- Lasă-mă pe mine să apreciez asta.
- Dacă este un ordin, partenere Elijah, nu-l pot îndeplini.

Baley se lăsă pe spate pe bancheta capitonată și moale. Desigur, nu se punea problema să folosească forța împotriva robotului. Puterea lui Daneel, folosită la nivelul maxim, ar fi fost de o sută de ori mai mare decât cea a unui om în carne și oase. Ar fi fost pe deplin capabil să-l oprească pe Baley fără nici măcar să-l rănească.

Detectivul era înarmat. Putea îndrepta arma spre Daneel, dar, poate în afara unei senzații trecătoare de autoritate, acțiunea n-ar fi avut ca rezultat decât o și mai mare frustrare. Era

inutil să ameninți un robot cu distrugerea. Autoconservarea era abia a Treia Lege, care spunea: Un robot trebuie să-și protejeze propria existență, câtă vreme autoprotecția sa nu intră în conflict cu Prima sau A Doua Lege.

Pe Daneel nu l-ar fi deranjat să fie distrus dacă alternativa însemna încălcarea Primei Legi. Iar Baley nu voia să-l distrugă pe Daneel. Categoriec nu.

Și totuși, voia să vadă în afara mașinii. Devenea o obsesie. Nu putea permite acestei relații doică-bebeluș să meargă prea departe.

Pentru o clipă, se gândi să-și pună arma la tâmplă și să zică: „Deschide capota mașinii sau mă sinucid”. Să opună unei aplicări a Primei Legi una mai gravă și mai urgentă.

Baley știa că n-o putea face. Era o metodă prea lipsită de demnitate. Îi dispăcea imaginea pe care o invoca acest gând.

Spuse pe un ton obosit:

— Vrei să-l întrebi pe șofer câți kilometri mai avem până la destinație?

— Sigur, partenere Elijah.

Daneel se aplecă în față și apăsă comutatorul. Dar, în același timp, se aplecă și Baley, strigând:

— Șofer! Coboară capota mașinii!

Iar mâna omului fu cea care se mișcă repede și închise comutatorul. Apoi mâna omului rămase neclintită.

Gâfâind ușor, Baley se uită fix la Daneel.

Pentru o clipă, Daneel rămase nemișcat, ca și cum circuitele lui pozitronice deveniseră temporar instabile, făcând un efort să se adapteze la noua situație. Dar momentul trecu repede și apoi mâna robotului se mișcă.

Baley anticipase mișcarea. Daneel avea să-i îndepărteze mâna de pe comutator (cu blândete, fără să-i facă rău), să reactiveze transmițătorul și să contramandeze ordinul.

— N-o să-mi dai mâna deoparte fără să-mi faci rău, zise Baley. Te avertizez. Probabil că va trebui să-mi rupi degetele.

Nu era așa, iar Baley știa. Însă mișcarea lui Daneel se opri. Rău contra rău. Creierul pozitronic trebuia să evalueze probabilitățile și să le traducă în posibilități aflate în opoziție. Nu însemna decât puțină ezitare.

— E prea târziu, zise Baley.

Câștigase. Capota glisa în spate și în mașina acum deschisă se revărsa lumina albă și nemiloasă a soarelui Solariei.

Baley dădu să închidă ochii, cuprins de groază în primul moment, dar își înăbuși pornirea. Înfruntă valul imens de albastru și verde, culori care se găseau în cantități incredibile. Simțea pe față vântul care sufla din toate părțile, dar nu putea distinge niciun fel de detaliu. Pe lângă el scânteie ceva aflat în mișcare. Poate că fusese un robot sau un animal, sau ceva fără viață, prins într-un suflu de aer. Nu-și putea da seama. Mașina avea o viteză prea mare.

Albastru, verde, aer, zgomot, mișcare și, pe deasupra, căzând asupra lui, cu furie, fără milă, înspăimântătoare, lumina albă care venea dintr-o minge din înaltul cerului.

Pentru o fracțiune de secundă, lăsă capul pe spate și privi direct spre soarele Solariei. Se uită țintă la el, fără să fie apărat de sticla care filtra lumina în solariile de la ultimele niveluri ale orașelor. Privea la soarele gol.

Și chiar în clipa aceea simți mâinile lui Daneel apăsându-i umerii. Mintea îi fu năpădită de gânduri în clipa aceea ireală, răscolitoare. Trebuia să vadă! Trebuia să vadă cât de mult putea. Iar Daneel se afla acolo, cu el, ca să-l împiedice să vadă.

Însă cu siguranță un robot n-ar îndrăzni să recurgă la violență împotriva unui om. Acest gând era predominant. Daneel nu-l putea împiedica prin forță și, totuși, Baley simțea mâinile robotului împingându-l în jos.

Detectivul ridică brațele ca să dea la o parte mâinile acelea fără viață și rămase fără simțire.

VICTIMA PRIMEȘTE NUME

Baley se afla din nou la adăpostul vehiculului închis. Chipul lui Daneel îi tremura în fața ochilor și era bălțat cu pete întunecate care deveneau roșii când clipea.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Baley.

— Regret că ai avut de suferit, deși eram de față, spuse Daneel. Razele directe ale soarelui afectează ochiul uman, dar cred că vătămarea pe care ai suferit-o în urma scurtei expuneri nu va fi de lungă durată. Când te-ai uitat în sus, am fost obligat să te trag înapoi și ți-ai pierdut cunoștința.

Baley făcu o grimasă. Asta nu-l lămură dacă leșinase de surescitare (sau spaimă?) sau fusese lovit și lăsat fără simțire. Își pipăi falca și capul și descoperi că nu simțea nicio durere. Se feri să întrebe fără ocolișuri. Într-un fel, nici nu voia să știe.

— N-a fost chiar așa de rău, zise el.

— După cum ai reacționat, partenere Elijah, aș considera că ți s-a părut neplăcut.

— Deloc, spuse Baley cu încăpățănare.

Petele din fața ochilor păleau și nu se mai mișcau așa de repede.

— Doar că îmi pare rău că am văzut așa de puțin. Ne mișcam prea repede. Am trecut cumva pe lângă un robot?

— Am trecut pe lângă mai mulți. Traversăm domeniul Kinbald, care este alocat livezilor

— Trebuie să mai încerc, zise Baley.

— Nu în prezența mea, spuse Daneel. Între timp, am dat curs solicitării tale.

— Ți-am cerut ceva?

— Poate îți aduci aminte, partenere Elijah, că, înainte să-i ordoni șoferului să coboare capota mașinii, mi-ai spus să-l întreb câți kilometri mai avem până la destinație. Suntem la o distanță de șaisprezece kilometri acum și vom ajunge în circa șase minute.

Baley simți impulsul să-l întrebe pe Daneel dacă era supărat că a fost păcălit, fie și numai pentru a vedea cum chipul acela perfect devine imperfect, dar se abținu. Sigur că Daneel ar fi răspuns simplu „nu”, fără ranchiună sau supărare. Avea să fie la fel de calm și serios ca de obicei, netulburat și impasibil.

Baley zise încet:

— Cu toate acestea, Daneel, să știi că trebuie să mă obișnuiesc.

Robotul își privi partenerul uman.

— La ce anume te referi?

— Pe Iosafat! La... la exterior. Din asta e făcută planeta.

— Nu va fi nevoie să înfrunți exteriorul, zise Daneel.

Apoi, ca și cum ar fi considerat subiectul închis, spuse:

— Încetăm, partenere Elijah. Cred că am ajuns. Va trebui să așteptăm până la conectarea altui tub pneumatic, care va duce la locuința ce ne va servi ca bază de operațiuni.

— Nu am nevoie de niciun tub pneumatic, Daneel. Dacă trebuie să lucrez în exterior, n-are rost să amân inițierea.

— Nu va exista niciun motiv pentru care să lucrezi în exterior.

Robotul dădu să mai spună ceva, dar Baley făcu un gest hotărât, cerându-i să tacă.

Pentru moment, nu era dispus să suporte îmbărbătările grijulii ale lui Daneel, consolările, asigurările că totul va fi în ordine și că se va afla pe mâini bune.

Ce își dorea el de fapt era convingerea profundă că se va descurca de unul singur și că-și va îndeplini misiunea. Priveliștea și senzațiile pe care i le provocaseră exteriorul fuseseră greu de suportat. Nu era exclus ca, atunci când va veni vremea, să nu mai aibă tăria să îndrăznească din nou, cu prețul pierderii demnității și, destul de posibil, al siguranței Pământului. Și toate acestea, din cauza micului detaliu legat de spațiul deschis.

Chipul i se îndârji la acest gând fugar. Avea să înfrunte aerul, soarele, ba chiar și spațiul deschis.

* * *

Elijah Baley se simțea ca un locuitor al unuia dintre orașele mai mici, să zicem Helsinki, aflat în vizită la New York și numărând copleșit nivelurile. Crezuse că „locuință” însemna apartament, dar ce vedea n-avea nicio legătură cu așa ceva. Trecea la nesfârșit dintr-o cameră în alta. Ferestrele panoramice erau acoperite cu grijă și nu lăsau să pătrundă nici măcar o rază din lumina tulburătoare a zilei. Lumini venite din surse ascunse se aprindeau fără zgomot la intrarea într-o cameră și se stingeau din nou, la fel de tăcut, când ieșea.

— Sunt atât de multe camere, zise Baley uimit. Atât de multe... E ca un oraș minuscule, Daneel.

— Așa se pare, aprobă umanoidul impasibil.

Pământeanului i se părea ciudat. De ce era nevoie să înghesuie așa de mulți spațiali cu el, în camere apropiate?

— Câte persoane vor mai locui aici cu mine? întrebă el.

— Am să fiu eu, desigur, și mai mulți roboți, răspunse Daneel.

„Ar fi trebuit să spună mai mulți alți roboți”, se gândi Baley.

Și din nou i se păru evident că Daneel avea de gând să pozeze până la capăt în om, chiar dacă singurul spectator era Baley, care știa foarte bine adevărul.

Apoi gândul se destrămă brusc, alungat de un altul, mai insistent. Strigă:

- Roboți? Și câți oameni?
- Niciunul, partenere Elijah.

Tocmai pătrunseseră într-o încăpere ticsită de sus până jos cu role de film. Trei panouri fixe, cu ecrane a căror diagonală era de 61 de centimetri, erau așezate vertical în trei dintre colțurile camerei. În cel de-al patrulea se afla un ecran animat.

Baley se uită în jur încurcat și zise:

— Au dat afară pe toată lumea ca să mă lase să mă fâțâi de unul singur în mausoleul ăsta?

— Ți este destinat numai ție. Locuințele de felul acesta, pentru o singură persoană, sunt obișnuite pe Solaria.

- Toată lumea trăiește așa?
- Toată lumea.
- De ce e nevoie de atâtea încăperi?

— Există obiceiul ca fiecare cameră să aibă un scop. Aceasta este biblioteca. Mai sunt, de asemenea, o cameră de muzică, o sală de sport, o bucătărie, o brutărie, o sufragerie, un atelier mecanic, diverse încăperi pentru repararea și testarea roboților, două dormitoare...

— Stai! De unde știi toate astea?

— Fac parte din structura de informații care mi-a fost pusă la dispoziție înainte să plec de pe Aurora, zise Daneel calm.

— Pe Iosafat! Cine se ocupă de toate astea? întrebă detectivul și își roti brațul într-un gest larg.

— Mai mulți roboți casnici. Ți-au fost repartizați ție și se vor îngriji să ai tot ce-ți trebuie.

— Dar nu-mi trebuie toate astea.

Simțea nevoia să se așeze și să refuze să mai facă vreo mișcare. Nu voia să mai vadă și alte camere.

— Dacă vrei, putem rămâne într-o singură încăpere, partenere Elijah. S-a ținut seama de acest lucru încă de la

început. Totuși, ținând cont de obiceiurile solariene, s-a considerat că e mai înțelept să se permită construirea acestei case...

— *Construire!* se holbă Baley. Vrei să spui că a fost construită pentru mine? Toate astea? Special?

— O economie complet robotizată...

— Da, înțeleg ce vrei să spui. Ce vor face cu casa când se va termina ancheta?

— Cred că o vor dărâma.

Baley își încleștă maxilarul. Sigur că da! S-o dărâme! Construiești o structură imensă pentru uzul personal al unui pământean și apoi distrugi tot ce a atins acesta. Sterilizezi pământul pe care s-a aflat casa! Dezinfectezi aerul pe care l-a respirat! Poate că spațialii păreau puternici, dar și ei aveau spaimile lor ridicole.

Daneel părea să-i citească gândurile sau cel puțin să-i interpreteze expresia feței.

— Poate te gândești, partenere Elijah, că vor distruge casa pentru a nu se contamina. Dacă la așa ceva îți stă gândul, îți sugerez să nu te simți stingherit din cauza asta. Teama de boli a spațialilor nu este în niciun caz atât de exagerată. Doar că efortul de a construi casa este foarte mic pentru ei. Și nici risipa implicată de demolarea clădirii nu li se pare prea mare. În plus, conform legii, locul acesta nu poate rămâne în picioare. Se află pe domeniul lui Hannis Gruer, iar pe un domeniu nu se poate afla decât o singură locuință – cea a proprietarului. Casa asta a fost ridicată cu dispensă specială, pentru un anumit scop. Locuința trebuie să ne găzduiască pe noi o anumită perioadă, până la încheierea misiunii.

— Cine e Hannis Gruer? întrebă Baley.

— Șeful Securității solariene. Urmează să-l vedem la sosire.

— Serios? Pe Iosafat, Daneel, când o să încep și eu să aflu câte ceva despre toate astea? Lucrez într-un vid total și nu-mi

place. Aș putea la fel de bine să mă întorc pe Pământ. Aș putea...

Simțea cum îi sporește indignarea și se opri. Daneel nici măcar nu se clintise. Așteptase doar ocazia de a vorbi.

— Regret că ești supărat, spuse el. Cunoștințele mele generale despre Solaria par să fie mai vaste decât ale tale. Informațiile pe care le am despre crimă sunt însă la fel de limitate ca ale tale. Agentul Gruer este cel care ne va spune ce trebuie să știm. Guvernul solarian a făcut aranjamentele.

— Ei bine, să mergem la acest Gruer. Cât o să dureze drumul?

Baley se crispă la ideea unei noi deplasări și simți din nou obișnuita apăsare din piept.

— Nu e necesară nicio deplasare, partenere Elijah. Agentul Gruer ne așteaptă în camera de conversații.

— Există și o cameră pentru conversații? șopti Baley mai mult pentru sine și se strâmbă.

Apoi, cu voce tare:

— Ne așteaptă acum?

— Așa cred.

— Atunci hai să mergem!

Hannis Gruer era complet chel. Nu avea nici urmă de perciuni și nici un fir de păr.

Baley înghiți în sec și încercă, din politețe, să-și mute privirea de la chelia lui, dar nu reuși. Pe Pământ, spațialii fuseseră mereu văzuți așa cum se considerau ei. Erau stăpânii necontestatăi ai Galaxiei: înalți, cu pielea arămie și părul de culoarea bronzului, chipeși, masivi, distanți, aristocratici.

Pe scurt, arătau exact ca R. Daneel Olivaw, doar că erau umani.

Iar, adesea, spațialii trimiși pe Pământ așa și arătau; poate că erau aleși special din acest motiv.

Și iată un spațial care, după înfățișare, ar fi trecut drept pământean. Era chel și avea nasul deformat. Nu foarte mult,

desigur, dar la un spațial atrăgea atenția chiar și o ușoară asimetrie.

— Bună ziua, domnule, zise Baley. Îmi cer scuze că te-am făcut să aștești.

Nu e nimic rău în a fi politicoș. Mai ales că trebuia să lucreze cu acești oameni. Un impuls de moment îl îndemnă să traverseze încăperea (ridicol de mare) și să-i întindă mâna. Însă se răzgândi imediat. Un spațial n-ar fi apreciat un astfel de salut: o mână plină de microbi pământeni?

Gruer avea o mină serioasă, păstrase distanța față de Baley, iar mâinile îi erau ascunse în mânecile lungi. Probabil că avea filtre în nări, deși Baley nu le putea vedea.

Ba chiar i se părea că Gruer îl privea dezaprobator pe Daneel, ca și cum ar fi vrut să spună: „Ești un spațial bizar dacă stai atât de aproape de un pământean”.

Asta însemna, pur și simplu, că Gruer nu știa adevărul. Apoi Baley băgă de seamă dintr-odată că, de fapt, Daneel stătea ceva mai departe decât stătea de obicei.

Desigur! Dacă s-ar fi aflat prea aproape, Gruer ar fi putut considera că așa ceva era de neconceput. Daneel era decis să fie luat drept om.

Gruer avea un glas plăcut, prietenos, dar ochii îi tot fugeau pe furiș spre Daneel.

— N-am așteptat prea mult, spuse el. Bun venit pe Solaria, domnilor. V-ați instalat comod?

— Da, domnule. Foarte, răspunse Baley.

Se întreba dacă nu cumva eticheta cerea ca Daneel, ca „spațial”, să vorbească în numele amândurora, dar, iritat, respinse acea idee. Pe Iosafat! Doar era cel solicitat pentru anchetă, iar Daneel fusese cooptat ulterior. În aceste condiții, Baley simțea că nu voia să stea nici măcar în umbra unui spațial adevărat, cu atât mai puțin dacă era vorba despre un robot, chiar dacă unul ca Daneel.

Dar acesta nu făcu nicio încercare de a se băga în fața lui Baley, iar Gruer nu păru surprins sau nemulțumit. În schimb, își îndreptă atenția asupra pământeanului, fără să-l mai bage în seamă pe Daneel.

— Detectiv Baley, nu ți s-a spus nimic despre crima pentru care ți-au fost solicitate serviciile. Îmi închipui că ești foarte curios.

Își scutură brațele, astfel că mânecile îi alunecară spre coate, și își împreună mâinile relaxat în poală.

— Nu vreți să stați jos, domnilor?

Se așezară, iar Baley spuse:

— Chiar suntem curioși.

Observă că mâinile lui Gruer nu erau protejate de mănuși.

— A fost ceva intenționat, detectiv Baley, continuă Gruer. Am vrut să ajungi aici pregătit să abordezi problema. O să ai în curând la dispoziție un raport complet cu detaliile referitoare la crimă și la ancheta pe care am reușit s-o desfășurăm noi. Mă tem, domnule detectiv, că, ținând cont de experiența ta, vei considera ancheta noastră ridicol de incompletă. Noi nu avem poliție pe Solaria.

— Deloc? întrebă Baley.

Gruer zâmbi și ridică din umeri.

— N-avem de-a face cu delikte. Populația e redusă și foarte răspândită. Nu există motive pentru comiterea de infracțiuni, deci nici motive să existe poliție.

— Am înțeles. Cu toate astea, acum aveți o crimă.

— Adevărat, dar este prima infracțiune violentă într-o istorie de două secole.

— Ce ghinion că a trebuit să începeți cu o crimă.

— Ghinion, așa este. Mai mult, victima era un om pe care nu ne permiteam să-l pierdem. Cea mai nepotrivită victimă. Iar împrejurările în care s-a produs crima au fost deosebit de brutale.

— Presupun că habar n-aveți cine e criminalul, spuse Baley. (Altfel, de ce ar fi apelat la un detectiv pământean?)

Gruer se simți stânjenit. Îi aruncă o privire piezișă lui Daneel, care stătea nemișcat, un mecanism tăcut care absorbea informații. Baley știa că Daneel putea, în orice moment din viitor, să reproducă toate conversațiile la care fusese martor, indiferent cât de lungi ar fi fost acestea. Era un dispozitiv de înregistrare care mergea și vorbea ca un om.

Oare Gruer știa asta? Privirea pe care i-o aruncase lui Daneel fusese destul de furișă.

— Nu, n-aș putea spune că habar n-avem cine e criminalul, zise Gruer. De fapt, o singură persoană ar fi putut comite fapta.

— Nu cumva vrei să spui că o singură persoană ar fi putut *probabil* comite fapta?

Lui Baley nu-i plăceau afirmațiile categorice și nici cei care făceau deducții așezați comod pe fotoliu și care, prin exerciții logice, ajungeau la certitudini în loc de probabilități.

Gruer își scutură capul chel.

— Nu. Doar o singură persoană ar fi putut. Este imposibil să fi fost altcineva. Cu totul imposibil.

— Cu totul?

— Te asigur că așa e.

— Așadar, n-aveți nicio problemă, concluzionă Baley.

— Dimpotrivă. Chiar avem o problemă. Nici acea persoană n-ar fi putut s-o facă.

Baley spuse calm:

— Înseamnă că n-a făcut-o nimeni.

— Și totuși, fapta a fost comisă. Rikaine Delmarre este mort. „Ei, măcar asta e o reușită,” se gândi Baley. „Pe Iosafat, am obținut ceva. Am aflat numele victimei.”

Își scoase carnețelul și notă cu solemnitate în el, în parte din dorința ascunsă de a arăta că, până la urmă, obținuse ceva, chiar și numai o firimitură de fapt, în parte ca să nu

devină prea evident faptul că stătea alături de o mașinărie de înregistrat care n-avea nevoie de notițe.

— Cum se scrie numele victimei? întrebă el.

Gruer i-l spuse pe litere.

— Profesia, domnule?

— Fetolog.

Baley scrise cum se auzea și nu mai insistă.

— Și cine ar putea să-mi descrie împrejurările în care a avut loc crima? întrebă el. Un martor ocular, dacă e posibil.

Gruer zâmbi sarcastic, iar ochii i se îndreptară din nou către Daneel.

— Soția lui, detectiv Baley.

— Soția lui...

— Da. O cheamă Gladia.

Gruer pronunță numele în trei silabe, punând accentul pe cea de-a doua.

— Copii?

Ochii lui Baley erau ațintiți în carnețel. Cum nu primi niciun răspuns, ridică privirea.

— Copii?

Gruer strânse din buze ca și cum ar fi înghițit ceva acru. Părea dezgustat. În cele din urmă, spuse:

— N-am de unde să știu.

— Poftim? întrebă Baley.

Gruer adăugă grăbit:

— Cred că ar fi mai bine să așteptăm până mâine. Știu că ai avut o călătorie dificilă, domnule Baley. Ești obosit și probabil ți-e foame.

Baley, pe punctul de a nega, își dădu brusc seama că gândul la mâncare i se părea neobișnuit de atrăgător în momentul acela.

— Rămâneți cu noi la masă? întrebă el.

Nu credea că Gruer, spațial fiind, ar accepta propunerea. (Și totuși ajunsese în punctul de a-i spune „domnule Baley”, în loc de „detectiv Baley”, ceea ce însemna un progres.)

Așa cum se aștepta, Gruer spuse:

— O obligație profesională face imposibil acest lucru. Va trebui să plec. Îmi pare rău.

Baley se ridică. Politicos ar fi fost să-l însoțească pe Gruer până la ușă. Totuși, în primul rând, nu era deloc nerăbdător să se apropie de ușă și de exteriorul neprotejat. Iar în al doilea rând, nici nu era sigur unde e ușa.

Rămase în picioare, ezitând.

Gruer zâmbi și dădu din cap.

— Ne mai vedem, spuse el. Dacă vrei să vorbești cu mine, roboții tăi știu ce au de făcut.

Și dispăru.

Baley rămase uimit.

Pur și simplu, Gruer și scaurul pe care stătea nu mai erau acolo. Fără niciun avertisment, peretele din spatele lui Gruer și podeaua de sub picioarele lui își schimbă înfățișarea.

Daneel spuse calm:

— N-a fost prezent fizic niciun moment. A fost o imagine tridimensională. Am crezut că știi. Doar aveți așa ceva și pe Pământ.

— Nu chiar așa, mormăi Baley.

Pe Pământ, imaginea tridimensională era cuprinsă într-un câmp de forță cubic, cu un fundal strălucitor. Imaginea în sine avea o ușoară palpăire. Pe Pământ nu se punea problema să confunzi imaginea cu realitatea. Aici însă...

Nu era de mirare că Gruer nu purtase mănuși. Și nu avusesese nevoie nici de filtre nazale.

— N-ai vrea să mănânci acum, partenere Elijah? întrebă Daneel.

* * *

Cina fu un chin nebănuit. Își făcură apariția roboții. Unul puse masa, altul aduse mâncarea.

- Câți sunt în casa asta, Daneel? întrebă Baley.
- Cam cinczeci, partenere Elijah.
- Or să stea aici cât mâncăm?

Unul se retrăsese într-un colț, cu chipul lucios și ochii strălucitori îndreptați spre Baley.

— Se obișnuiește să rămână unul, spuse Daneel, în cazul în care ai nevoie de ceva. Dacă nu vrei, nu trebuie decât să-i ordoni să plece.

Baley ridică din umeri.

- Lasă-l să stea!

În condiții normale, Baley ar fi considerat mâncarea delicioasă. Acum însă mesteca mecanic. Observă distrat că mânca și Daneel, cu un fel de eficiență indiferentă. Desigur, mai târziu avea să-și golească sacul de fluorocarburi, în care depozita hrana înghițită. Între timp, își continua înșelătoria.

* * *

- E noapte afară? întrebă Baley.
- Da, este noapte, răspunse umanoidul.

Baley se uită posomorât la pat. Era prea mare. Tot dormitorul era prea mare. N-avea pături sub care să se cuibărească, ci doar cearșafuri. Un acoperământ destul de subțire.

Totul era dificil. Trecuse deja prin experiența vlăguitoare a dușului într-o cabină lipită chiar de dormitor. Într-un fel, era o culme a luxului, dar, pe de altă parte, părea o dispunere cu totul neigienică.

Spuse pe neașteptate:

- Cum se stinge lumina?

Tăblia patului licărea blând. Poate ca să permită vizionarea unei cărți înainte de culcare, dar Baley n-avea chef de așa ceva.

— Lumina se stinge după ce te bagi în pat și te pregătești de culcare.

— Roboții urmăresc totul, nu?

— Asta e treaba lor.

— Pe Iosafat! Fac solarieni ceva de unii *singuri*? mormăi Baley. Mă întreb de ce la duș nu m-a spălat niciun robot pe spate.

— Ar fi făcut-o dacă le cereai, zise Daneel fără nicio urmă de umor. Cât despre solarieni, fac ce vor ei să facă. Niciun robot nu-și îndeplinește sarcina dacă i se ordonă să n-o facă, desigur, cu excepția cazurilor în care executarea ei este necesară pentru bunăstarea omului.

— Ei bine, noapte bună, Daneel.

— Voi fi în celălalt dormitor, partenere Elijah. Dacă ai nevoie de ceva, oricând în cursul nopții...

— Știu. O să vină roboții.

— Pe noptieră se află un buton de comandă. Nu trebuie decât să-l atingi. O să vin și eu.

* * *

Pe Baley îl ocolea somnul. Își tot imagina casa în care se afla, într-un echilibru precar pe învelișul exterior al lumii, cu vidul pândind ca un monstru.

Pe Pământ, apartamentul lui – plăcut, confortabil, ticsit de lume – era cuibărit sub multe altele. Între el și scoarța Pământului se aflau zeci de niveluri și mii de oameni.

Chiar și pe Pământ, încerca el să-și spună, există oameni la nivelul cel mai de sus, exact lângă exterior. Sigur! Dar de-aia era chiria atât de ieftină în acele apartamente.

Apoi se gândi la Jessie, aflată la mii de ani-lumină depărtare.

Își dorea foarte mult să se dea jos din pat chiar în momentul ăla, să se îmbrace și să plece spre ea. Gândurile i se înțețosară. Dacă ar exista un tunel sigur care să sfredelească

prin stâncă și metal solid din Solaria până pe Pământ, ar fi plecat negreșit.

S-ar fi dus pe Pământ, înapoi la Jessie, înapoi la confort și securitate...

Securitate.

Baley deschise ochii. Brațele i se încordară și se ridică într-un cot, vag conștient de ceea ce făcea.

Securitate! Omul ăsta, Hannis Gruer, era șeful Securității solariene. Așa spusese Daneel. Ce însemna „securitate”? Dacă însemna același lucru ca și pe Pământ, și cu siguranță așa trebuia să fie, Gruer era responsabil pentru protecția Solariei împotriva invaziei din exterior și a subversiunii din interior.

De ce era interesat de crimă? Din cauză că pe Solaria nu exista poliție, iar Departamentul de Securitate era cel mai în măsură să se ocupe de omor?

Gruer păruse relaxat în fața lui Baley, dar aruncase de multe ori priviri furișe către Daneel.

Oare Gruer îl bănuia pe Daneel? Baley fusese sfătuit să deschidă bine ochii, iar Daneel primise, foarte probabil, instrucțiuni asemănătoare.

Ar fi fost normal ca Gruer să ia în considerare o acțiune de spionaj. Funcția îl obliga să suspecteze așa ceva când exista o astfel de posibilitate. Și nu de pământeanul Baley, reprezentantul celei mai puțin înspăimântătoare lumi din Galaxie, se temea el.

Dar Daneel era originar de pe Aurora, cea mai veche, cea mai mare și cea mai puternică dintre Lumile Exterioare. Asta era cu totul altceva.

Din câte își amintea acum Baley, Gruer nu-i adresase nici măcar un cuvânt lui Daneel.

Și, de fapt, de ce voia Daneel să pretindă până la capăt că este om? Explicația pe care și-o dăduse Baley mai devreme, că era un joc al orgoliilor pentru proiectanții aurorani ai lui

Daneel, i se părea neserioasă. Acum era evident că înșelătoria era de fapt ceva mult mai serios.

Un om ar fi putut obține imunitate diplomatică, ar fi fost tratat cu o anumită bunăvoință și politețe. Un robot, nu. Și, în primul rând, de ce nu trimisese Aurora un om adevărat? De ce miza cu atâta disperare pe o imitație? Răspunsul veni de la sine. Un om de pe Aurora, un spațial adevărat, n-ar vrea să fie asociat prea îndeaproape sau prea mult timp cu un pământean.

Dar, dacă era adevărat, de ce considera Solaria că această crimă este atât de importantă încât să le permită unui pământean și unui aurooran să vină pe planetă?

Baley se simțea prins într-o cursă.

Era prins pe Solaria de constrângerile misiunii sale. Prins în cursă de pericolul în care se afla Pământul, prins într-un mediu pe care abia îl putea suporta, prins în cursă de o responsabilitate de la care nu se putea eschiva. Și, mai presus de toate, era prins în mijlocul unui conflict spațial pe care nu-l înțelegea.

ESTE VIZIONATĂ O FEMEIE

În cele din urmă, Baley adormise. Însă nu-și dădu seama când se întâmplase asta. Fusese doar o perioadă în care gândurile îi deveniseră tot mai confuze, apoi tăblia patului începuse să strălucească, iar tavanul era luminat de o sclipire rece, ca lumina zilei. Se uită la ceas.

Trecuseră ore întregi. Roboții care vedeau de casă decisese-ră că era momentul să-l trezească și acționaseră în consecință.

Se întrebă dacă Daneel era treaz și, dintr-odată, își dădu seama cât de lipsit de logică era acest gând. Daneel nu putea dormi. Baley se întreba dacă mimase și somnul pentru a-și respecta rolul. Oare se dezbrăcase și își pusese pijamaua?

Ca la comandă, în încăpere intră Daneel.

— Bună dimineata, partenere Elijah.

Robotul era complet îmbrăcat, iar chipul îi era cât se poate de odihnit.

— Ai dormit bine? întrebă el.

— Da, zise Baley sec. Dar tu?

Se dădu jos din pat și tropăi până la baie ca să se bărbie-rească și să-și îndeplinească ritualul matinal.

— Dacă vine vreun robot să mă bărbierească, dă-l afară, strigă el. Mă calcă pe nervi. Chiar și dacă nu-i văd, tot mă calcă pe nervi.

În timp ce se bărbierea, își privi chipul, minunându-se oare-cum de puternica asemănare cu ceea ce vedea în oglinzile de pe Pământ. Ce bine ar fi fost ca imaginea să înfățișeze un alt pământean, cu care să se poată sfătui, în locul reflexiei sale.

Ar fi avut astfel posibilitatea de a discuta despre puținul pe care îl aflase până atunci.

— Prea puțin! Află mai multe, bombăni el spre oglindă.

Ieși, se șterse pe față, și își trase o pereche de pantaloni peste o pereche de chiloți noi. (Roboții îi puneau la dispoziție totul, fir-ar să fie.)

— Vrei să răspunzi la câteva întrebări, Daneel?

— După cum știi, partenere Elijah, răspund la toate întrebările cât de bine mă pricep.

„Sau cât îți permit instrucțiunile“, se gândi Baley.

— De ce sunt numai douăzeci de mii de oameni pe Solaria? întrebă el.

— E un simplu fapt, zise Daneel. O referință. O cifră rezultată dintr-un proces de numărare.

— Da, dar eviți subiectul. Planeta poate susține milioane de oameni; de ce există doar douăzeci de mii? Ai spus că solarienii consideră că asta este nivelul optim. De ce?

— Acesta e modul lor de viață.

— Vrei să spui că monitorizează natalitatea?

— Da.

— Și lasă planeta nepopulată?

Baley nu știa sigur de ce insista asupra acestui lucru, dar populația planetei era unul dintre puținule fapte concrete pe care le aflase și nu prea avea despre ce altceva să întrebe.

— Planeta nu este nepopulată, zise Daneel. E parcelată în domenii, fiecare dintre ele aflându-se sub supravegherea unui solarian.

— Adică fiecare locuiește pe domeniul lui. Douăzeci de mii de domenii, fiecare cu câte un solarian.

— Sunt mai puține domenii, partenere Elijah. Soțiile locuiesc pe același domeniu.

— Nu există orașe? întrebă Baley și simți că-l trec fiorii.

— Niciunul, partenere Elijah. Solarienii trăiesc complet separați și nu se văd unii cu alții decât în situații cu totul deosebite.

— Pustrnici?

— Într-un fel, da. Într-un fel, nu.

— Cum adică?

— Agentul Gruer ți-a făcut ieri o vizită prin intermediul unei imagini tridimensionale. Solarienii se vizitează fără restricții în acest mod, însă în niciun alt fel.

Baley se uită țintă la Daneel.

— Asta ne include și pe noi? Întrebă el. Așa ar trebui să trăim și noi?

— E obiceiul locului.

— Și atunci, cum să anchetez cazul? Dacă vreau să mă întâlnesc cu cineva...

— Din această casă, partenere Elijah, poți obține o legătură tridimensională cu oricine de pe planetă. Nu va fi nicio problemă. De fapt, te scutește de neplăcerea unei ieșiri din casă. De aceea am spus, când am ajuns aici, că nu vei avea ocazia să consideri necesară acomodarea cu exteriorul. Și asta e bine. Orice altă variantă ar fi cât se poate de neplăcută pentru tine.

— O să hotărâsc eu ce e neplăcut, zise Baley. Astăzi vreau să iau legătura cu Gladia, nevasta bărbatului ucis. Dacă varianta tridimensională lasă de dorit, o să merg personal la ea acasă. Dar e decizia mea.

— Vom vedea ce e cel mai bine și mai practic, partenere Elijah, zise umanoidul evaziv. Voi face aranjamentele pentru micul dejun.

Se întoarse să plece.

Baley rămase privind spatele masiv al robotului și fu aproape amuzat. Daneel Olivaw făcea pe șeful. Dacă fusese instruit să-l împiedice pe Baley să afle mai multe decât era strict necesar, atunci Baley dispunea de un atu.

În definitiv, celălalt nu era decât R. Daneel Olivaw. Nu trebuia decât să-i spună lui Gruer, sau oricărui alt solarian, că Daneel nu este om, ci robot.

Și totuși, pe de altă parte, și aparența umană a lui Daneel ar fi putut fi de mare folos. Atual nu trebuie jucat de la prima mână. Uneori este mai util dacă îl păstrezi în mânecă.

„Vom trăi și vom vedea“, se gândi el urmându-l pe Daneel pentru micul dejun.

* * *

— Ce trebuie făcut pentru stabilirea contactului tridimensional?

— Nu trebuie s-o facem noi, partenere Elijah, răspunse Daneel, iar degetul lui se îndreptă spre una dintre comenzile tactile prin care erau chemați roboții.

Imediat, intră unul dintre aceștia.

Baley se întrebă de unde vin. Când rătăceai fără țintă prin casă, care era un labirint nelocuit, nu vedeai niciun robot. Se ascundeau oare la apropierea oamenilor? Își trimiteau mesaje și eliberau drumul?

Și totuși, de câte ori primeau un apel, un robot apărea fără întârziere.

Baley se uită neîncrezător la nou-venitul robotizat. Era neted, dar nu strălucea. Suprafața lui avea un finisaj cenușiu șters, singura pată de culoare fiind un model ca o tablă de șah pe umărul drept. Pătrate albe și galbene (argint și aur, de fapt, după luciul metalic), așezate într-un model aparent fără sens.

— Condu-ne în camera de conversații, spuse Daneel.

Robotul făcu o plecăciune și se întoarse, dar nu spuse nimic.

— Stai, băiete, zise Baley. Cum te cheamă?

Robotul se întoarse către Baley. Vorbi cu un ton clar și fără nicio ezitare:

— N-am niciun nume, stăpâne. Numărul meu de serie – și un deget metalic se ridică și se opri pe modelul de pe umăr – este ACX-2745.

Daneel și Baley îl urmară într-o încăpere spațioasă, iar Baley recunoscuse locul în care se aflaseră cu o zi în urmă Gruer și scaunul lui.

Acolo îi aștepta un alt robot, răbdător și fără să dea nici un semn de plictiseală, așa cum se întâmplă în cazul oricărei mașinării. Cel care îi însoțise făcu o reverență și plecă.

În timp ce acesta salută în semn de respect, Baley compară însemnele pe care cei doi roboți le purtau pe umeri. Modelul de argint și aur era diferit. Tabla de șah era un pătrat de șase pe șase pătrățele. Numărul de posibile combinații era 2^{36} , adică vreo șaptezeci de miliarde. Mai mult decât suficiente.

— Se pare că există câte un robot pentru orice, zise Baley. Unul să ne conducă până aici. Unul care să opereze sistemul de vizionare și tot așa.

— Specializarea robotică este foarte dezvoltată pe Solaria, partenere Elijah.

— Cu atât de mulți roboți, e de înțeles.

Baley se uită la al doilea robot. Cu excepția modelului de pe umăr și, probabil, a circuitelor pozitronice invizibile din creierul lui spongios, din aliaj iridiu-platină, semăna perfect cu primul robot.

— Care este numărul tău de serie? întrebă el.

— ACC-1129, stăpâne.

— O să-ți spun, pur și simplu, „băiete“. Vreau să stau de vorbă cu doamna Gladia Delmarre, soția răposatului Rikaine Delmarre. Daneel, există vreo adresă, vreo modalitate de localizare?

— Nu cred că mai sunt necesare alte informații, spuse Daneel încet. Dacă îmi dai voie să-l întreb pe robot...

— Lasă-mă pe mine, spuse Baley. Bine, băiete, știi cum poate fi contactată doamna?

— Da, stăpâne. Cunosc schema de conectare pentru toți stăpânii.

Vorbise fără mândrie. Era un simplu fapt, ca și cum ar fi spus: „Sunt făcut din metal, stăpâne”.

— Nu e ceva surprinzător, partenere Elijah, interveni Daneel. Există mai puțin de zece mii de conexiuni care trebuie introduse în circuitele de memorie, ceea ce nu este mult.

Baley încuviință din cap.

— Există, întâmplător, mai multe Gladia Delmarre? S-ar putea produce vreo confuzie.

— Stăpâne?

După ce puse întrebarea, robotul tăcu pur și simplu.

— Cred, zise Daneel, că robotul nu a înțeles ce ai întrebat. Convingerea mea este că pe Solaria nu există două nume la fel. Numele sunt înregistrate la naștere și nu poate fi adoptat niciunul dacă nu este liber în momentul acela.

— Bine, spuse Baley, omul cât trăiește-nvață. Acum, fii atent, băiete, și spune-mi cum să fac ce am de făcut; dă-mi schema de conectare, sau cum se cheamă, și apoi ieși din încăpere.

Reacția robotului fu precedată de o pauză sesizabilă.

— Vreți să realizați singur contactul, domnule? întrebă el.

— Exact.

Daneel atinse ușor mâneca lui Baley.

— O clipă, partenere Elijah.

— Ce mai e?

— Convingerea mea este că robotul poate realiza contactul cu mai multă ușurință. Aceasta este specializarea lui.

Baley spuse neînduplecat:

— Sunt sigur că se poate descurca mai bine decât mine. Dacă o fac de unul singur, aș putea încurca lucrurile.

Îl privi calm pe impasibilul Daneel și continuă:

— Cu toate acestea, prefer să realizez singur contactul. Cine dă ordinele aici?

— Tu dai ordinele, partenere Elijah, iar ordinele tale, dacă permite Prima Lege, vor fi respectate. Totuși, cu permisiunea ta, aș vrea să-ți prezint câteva informații pertinente pe care le dețin în legătură cu roboții solarieni. Mult mai mult decât pe orice altă planetă, roboții de pe Solaria sunt specializați. Deși roboții solarieni sunt capabili, din punct de vedere fizic, să facă multe lucruri, ei sunt foarte bine înzestrați mental pentru un anumit tip de sarcină. Pentru a îndeplini misiuni care nu sunt incluse în specializarea lor, au nevoie de potențiale ridicate produse de aplicarea directă a uneia dintre cele Trei Legi. Chiar și pentru a nu îndeplini sarcina pentru care sunt înzestrați este necesară aplicarea directă a celor Trei Legi.

— Bun, atunci ordinul meu direct invocă a Doua Lege, nu?

— Așa este. Totuși, potențialul creat de aceasta este „neplăcut” pentru robot. În mod normal, așa ceva nu se întâmplă, pentru că un solarian nu intervine aproape niciodată în activitatea de rutină a unui robot. Pe de o parte, nu și-ar pune problema să facă treaba unui robot; pe de altă parte, n-ar simți nevoia s-o facă.

— Daneel, încerci să-mi spui că robotul suferă dacă eu fac treaba lui?

— Așa cum știi, partenere Elijah, durerea, în sensul omenesc, nu se poate aplica la reacțiile robotice.

Baley ridică din umeri.

— Și atunci?

— După aprecierea mea, continuă Daneel, ceea ce simte un robot este la fel de neplăcut ca durerea pentru un om.

— Și totuși, zise Baley, eu nu sunt solarian. Sunt pământean. Nu-mi place să facă roboții ceea ce vreau să fac eu.

— Gândește-te și că gazdale noastre ar putea considera o impolitețe faptul că îi provocă suferință unui robot. Pentru că într-o societate ca aceasta sigur există convingeri mai mult

sau mai puțin rigide despre felul cum trebuie tratați roboții. Iar dacă le jignim pe gazdele noastre, nu ne ușurăm deloc misiunea.

— Foarte bine, zise Baley. Lasă robotul să-și facă treaba.

Se așeză confortabil. Incidentul nu fusese cu totul inutil. Se dovedise a fi un exemplu instructiv despre cât de inflexibilă poate fi o societate robotică. Odată creați, roboții nu mai puteau fi înlăturați cu ușurință, iar un om care voia să se lipsească de ei, fie și temporar, descoperea că n-are cum.

Cu ochii pe jumătate închiși, urmări robotul apropiindu-se de perete. Să-și bată capul sociologii de pe Pământ cu ceea ce tocmai se întâmplase și să tragă concluziile. Baley începea să-și formeze propriile păreri.

Jumătate din perete glisă într-o parte, iar panoul de control care se ivi ar fi putut face cinste unei centrale energetice pentru o întreagă secțiune de oraș.

Baley tânjea după pipa lui. Fusese informat că fumatul pe Solaria, unde nu fuma nimeni, ar fi fost o încălcare îngrozitoare a etichetei, așa încât nu i se permisese nici măcar să-și aducă accesoriile. Suspină. Erau momente în care coada pipei între dinți și bolul cald în mână ar fi fost nespus de liniștitoare.

Robotul se mișca repede, apăsând ușor cu degetele ca să ajusteze rezistențele variabile și să intensifice câmpuri de forță după schema corectă.

— Mai întâi trebuie să transmiți un semnal către persoana pe care dorești să o vizionezi, zise Daneel. Desigur, mesajul va fi recepționat de un robot. Dacă persoana este disponibilă și dorește să accepte vizionarea, se stabilește contactul complet.

— Și sunt necesare toate sistemele astea? întrebă Baley. Robotul abia dacă atinge cea mai mare parte a panoului.

— Informațiile mele pe această temă nu sunt complete, partenere Elijah. Uneori, totuși, este necesară stabilirea unor vizionări multiple sau a unor vizionări în mișcare. Acestea

din urmă, în mod special, necesită ajustări complexe și permanente.

— Stăpânilor, contactul este realizat și aprobat, spuse robotul. Când sunteți gata, va fi activat.

— Sunt gata, mormăi Baley și, ca și cum cuvintele lui ar fi fost un semnal, jumătatea îndepărtată a încăperii se trezi la viață și se luminează.

Daneel zise imediat:

— Nu mi-am dat seama să pun robotul să ceară ca toate deschiderile spre exterior vizibile să fie acoperite. Regret și trebuie să...

— N-are importanță, zise Baley crispându-se. Mă descurc. Nu interveni.

Încăperea la care se uita era o baie sau cel puțin așa credea, judecând după instalații. Bănuia că într-un capăt era un fel de salon de înfrumusețare și își imaginează un robot (sau mai mulți?) ocupându-se rapid și fără greș de detaliile coafurii unei femei și de amănuntele exterioare care creau imaginea pe care o prezenta aceasta lumii.

Nici măcar nu încercă să ghicească la ce serveau unele dintre dispozitive și instalații. N-avea cum să-și dea seama la ce folosesc fără să aibă experiența necesară. Pereții erau împodobiiți cu un model complicat care înșela privirea, făcându-te să crezi că reprezintă un obiect natural, înainte să se transforme treptat într-o formă abstractă. Rezultatul era calmant și aproape hipnotic, monopolizând atenția.

Ceea ce părea a fi cabina de duș, de mari dimensiuni, nu era ascunsă de nimic solid, ci mai degrabă de un joc de lumină care crea un perete de licărire opacă. Nu se vedea nicio ființă umană.

Privirea lui Baley căzu pe podea. Unde se termina încăperea asta și unde începea cealaltă? Se vedea clar. Era o linie unde se modifica textura luminii și acolo trebuie să fi fost pragul.

Păși către linie și, după o clipă de ezitare, întinse mâna dincolo de ea.

Nu simți nimic, nu altceva decât ar fi simțit dacă întindea mâna într-unul dintre sistemele tridimensionale rudimentare de pe Pământ. Măcar acolo și-ar fi văzut totuși mâna; mai șters, poate, și suprapusă peste imagine, dar ar fi zărit-o. Aici, dispăruse complet. După cum vedea el lucrurile, brațul se termina brusc la încheietură.

Și dacă ar fi pășit cu totul peste linie? Probabil că propria lui imagine s-ar fi dezactivat. S-ar fi aflat într-o lume complet întunecată. Gândul la o asemenea incintă eficientă era aproape plăcut.

Îl întrerupse o voce. Ridică privirea și păși înapoi, cu o grabă aproape stângace.

Cea care vorbea era Gladia Delmarre. Sau cel puțin așa bănuia Baley. Partea superioară a luminii palpătoare de la duș se estompase, iar acum se vedea capul cuiva.

Îi zâmbi lui Baley.

— Am spus bună ziua și îmi pare rău că v-am făcut să așteptați. Mă usuc imediat.

Avea o față triunghiulară, ceva mai lată în dreptul pomelților (care ieșeau în evidență când zâmbea) și îngustându-se într-o curbă blândă, peste buzele pline, până la bărbia delicată. Capul nu se ridica prea mult deasupra podelei. Baley aprecie că avea aproape 1,60 metri înălțime. (Asta nu era ceva tipic. Cel puțin nu pentru modul de gândire al lui Baley. Femeile spațiale ar fi trebuit să fie mai degrabă înalte și impunătoare.) Nici părul ei nu era de culoarea bronzului, tipic spațial. Era un castaniu-deschis, bătând spre blond, și avea o lungime medie. În momentul acela, era înfociat de ceea ce Baley bănuia că este un curent de aer cald. Una peste alta, imaginea era destul de plăcută.

Baley zise încurcat:

— Dacă preferați să întrerupem legătura și să așteptăm până terminați...

— Ah, nu. Sunt aproape gata și putem discuta între timp. Hannis Gruer mi-a spus că doriți o vizionare. Înțeleg că sunteți de pe Pământ.

Ochii i se opriră asupra lui Baley, părând să-l soarbă din priviri.

Baley dădu din cap și se așeză.

— Însoțitorul meu este de pe Aurora.

Ea zâmbi și rămase cu privirea atintită spre Baley, ca și cum el rămânea oricum ciudățenia și, desigur, se gândi el, chiar așa și era.

Femeia își ridică brațele deasupra capului, trecându-și degetele prin păr și răsfirându-l, într-o încercare de a-l face să se usuce mai repede. Avea brațele subțiri și grațioase. Baley se gândi că era foarte atrăgătoare.

Apoi își spuse stingherit: „Jessie nu s-ar prea bucura”.

— Doamnă Delmarre, ar fi posibil ca fereastra pe care o vedem să fie polarizată sau acoperită? interveni Daneel. Partenerul meu este deranjat de lumina zilei. Cum poate ați auzit, pe Pământ...

Tânăra femeie (Baley aprecie că avea douăzeci și cinci de ani, dar se gândi apoi că vârsta aparentă a spațialilor s-ar putea să fie înșelătoare) își luă obrajii-n palme și zise:

— Vai de mine, sigur. Știu totul despre asta. Ce prostie din partea mea! Iertați-mă, vă rog, durează doar o clipă. O să chem un robot...

Ieși din uscător, cu mâna întinsă spre comanda tactilă, încă vorbind.

— Îmi tot spun că ar trebui să am mai mult de o comandă în camera asta. La ce bun o casă dacă n-ai o comandă la îndemână oriunde te afli, să zicem nu mai departe de un metru și jumătate? E doar... Ce e? Ce s-a întâmplat?

Se uita șocată la Baley, care, după ce sărise de pe fotoliu și îl răsturnase, se înroșise până în vârful urechilor și se întorsese cu spatele.

Daneel spuse calm:

— Ar fi mai bine, doamnă Delmarre, dacă v-ați întoarce în cabină după ce luați legătura cu robotul sau dacă ați pune pe dumneavoastră niște articole de îmbrăcăminte.

Gladia își privi surprinsă goliciunea și spuse:

— Da, sigur că da.

SE DISCUTĂ DESPRE CRIMĂ

— Dar știți bine că era doar o vizionare, zise Gladia plină de remușcări.

Era înfășurată cu ceva care-i lăsa la vedere brațele și umerii. Unul dintre picioare era vizibil până la jumătatea coapsei, dar Baley, complet refăcut și simțindu-se un mare nătărău, îl ignora cu stoicism.

— Am fost luat prin surprindere, doamnă Delmarre... spuse el.

— Oh, te rog. Poți să-mi spui Gladia, doar dacă... dacă nu e împotriva obiceiurilor voastre.

— Gladia, atunci. E în regulă. Vreau doar să te asigur că nu a fost nimic respingător în ceea ce te privește, înțelegi? A fost doar surpriza.

Se gândi că era destul de rău că se făcuse de răs și nu era cazul s-o facă pe biata fată să creadă că i se păruse dezagrabilă. De fapt, era foarte... foarte...

Ei bine, nu nimerea cuvântul potrivit, dar îi era destul de clar că n-o să poată, sub nicio formă, să-i povestească lui Jessie întâmplarea aia.

— Știu că te-am ofensat, spuse Gladia, dar n-am vrut. Pur și simplu, nu m-am gândit. Sigur, îmi dau seama că trebuie să fii atent în legătură cu obiceiurile locuitorilor de pe alte planete, dar obiceiurile sunt așa de ciudate uneori... adică nu ciudate, se grăbi ea să adauge, n-am vrut să spun ciudate.

Vreau să zic neobișnuite, știi, și așa de ușor de uitat. Așa cum am uitat să acopăr ferestrele.

— E în regulă, mormăi Baley.

Gladia se afla acum în altă încăpere, cu toate ferestrele acoperite, iar lumina artificială, ușor diferită, era mai plăcută.

— În legătură cu cealaltă poveste, continuă ea cu toată seriozitatea, știi, e o simplă *vizionare*. În definitiv, nu te-a deranjat să vorbești cu mine când eram în uscător și nici atunci n-aveam nimic pe mine.

— Păi, zise Baley, dorindu-și ca ea să încheie subiectul, să te aud e una, să te văd e altceva.

— Dar nu este vorba despre văzut.

Gladia se îmbujoră și-și coborî privirea.

— Sper că nu-ți închipui că aș fi făcut așa ceva, adică să ies din uscător, dacă m-ar fi văzut cineva. Era doar o *vizionare*.

— E același lucru, nu? zise Baley.

— Ba nu-i deloc același lucru. Chiar în clipa asta, mă vizionezi. Nu mă poți atinge, nu îmi poți simți mirosul, nimic de felul ăsta. Dar ai fi putut dacă mă vedeai cu adevărat. Ne despart *cel puțin* trei sute de kilometri. Deci cum ar putea fi același lucru?

Baley deveni interesat de subiect.

— Dar te văd cu ochii mei.

— Nu, nu mă vezi pe mine. Vezi imaginea mea. Mă vizionezi.

— Și asta face diferența?

— Bineînțeles.

— Aha!

Într-un fel, înțelegea. Nu era o distincție simplu de făcut, dar avea un fel de logică.

Înclinând capul puțin într-o parte, Gladia continuă:

— Chiar înțelegi?

— Da.

— Asta înseamnă că n-o să te deranjeze dacă îmi scot halatul?

Zâmbea.

Baley se gândi: „Mă tachinează, iar eu ar trebui să-i răspund“. Spuse însă cu voce tare:

— Ba da, mi-ar distrage atenția de la treabă. O să discutăm despre asta altă dată.

— Te deranjează că sunt îmbrăcată cu un halat, în loc de ceva mai oficial? Întreb serios.

— Nu mă deranjează.

— Pot să-ți spun pe numele mic?

— Dacă o să ai ocazia.

— Cum te cheamă?

— Elijah.

— În regulă.

Se ghemui într-un scaun care părea tare și făcut din ceramică, dar care se lăsă ușor când se așeză, îmbrățișând-o blând.

— Să trecem la treabă, zise Elijah.

— La treabă, aprobă ea.

Lui Baley i se părea extrem de dificil. Nici măcar n-avea habar cum să înceapă. Pe Pământ, ar fi întrebat de nume, de poziția socială, de oraș și de zona de reședință, un milion de întrebări de rutină. Chiar dacă ar fi știut răspunsurile, nu era decât o metodă de a ajunge la esența interogatoriului. Îl ajuta să se acomodeze cu persoana în cauză, să-și stabilească tactica și să meargă mai departe bazându-se și pe altceva în afară de o simplă bănuială.

Dar aici? Cum putea fi sigur de ceva? Până și verbul „a vedea“ avea înțelesuri diferite pentru el și pentru femeie. Câte alte cuvinte aveau înțelesuri diferite? Cât de des vor apărea confuzii, fără ca el să-și dea seama?

— Cât timp ai fost căsătorită, Gladia? Întrebă el.

— Zece ani, Elijah.

— Câți ani ai?

— Treizeci și trei.

Baley simți o vagă mulțumire. Femeia ar fi putut foarte bine să aibă o sută treizeci și trei de ani.

— A fost o căsnicie fericită? întrebă el.

Glada păru stingherită.

— Ce vrei să spui?

— Păi...

Pentru o clipă, Baley rămase fără cuvinte. Cum definești o căsnicie fericită? Și ce ar considera un solarian o căsnicie fericită?

— Păi, vă vedeți des? întrebă el.

— Ce? Bineînțeles că nu. Doar nu suntem animale.

Baley tresări.

— Dar locuiați în aceeași casă? Credeam...

— Sigur că da. Eram căsătoriți. Dar eu aveam locuința mea, iar el, pe a lui. Avea o profesie foarte importantă, care-i ocupa mult timp, iar eu am munca mea. Ne vizionam de câte ori era necesar.

— Dar te și vedea, nu-i așa?

— Nu e un subiect despre care să vorbim, dar, da, m-a și văzut.

— Aveți copii?

Glada sări în picioare vizibil agitată.

— Asta e prea mult. E indecența...

— Stai puțin. Stai!

Baley lovi cu pumnul în brațul scaunului.

— Nu-mi face probleme. Este vorba despre o anchetă. Înțelegi? Despre o crimă. Cel care a fost ucis este soțul tău. Vrei sau nu ca ucigașul să fie prins și pedepsit?

— Atunci întreabă-mă despre crimă, nu despre... despre...

— Trebuie să te întreb tot felul de lucruri. De exemplu, vreau să aflu dacă îți pare rău că soțul tău e mort.

Și adăugă, cu brutalitate calculată:

— N-aș zice că-ți pare rău.

Gladia îl privi cu aroganță.

— Îmi pare rău de moartea oricui, în special când este vorba despre cineva tânăr și util.

— Faptul că cel ucis îți era soț nu înseamnă puțin mai mult de atât?

— Îmi fusese repartizat și, ei bine, ne vedeam când era programat și... și... – spuse repede următoarele cuvinte – și, dacă trebuie să știi, nu avem copii pentru că încă nu ni se repartizase niciunul. Nu văd ce legătură poate să aibă asta cu tristețea în fața morții cuiva.

„Poate că n-are nicio legătură”, se gândi Baley. Depindea de realitățile sociale, iar el nu le cunoștea.

Schimbă subiectul.

— Mi s-a spus că ai informații la prima mână despre împrejurările în care s-a comis crima.

Pentru o clipă, femeia păru tensionată.

— Am... descoperit cadavrul. Așa se spune?

— Deci nu ai asistat la crima propriu-zisă?

— Ah, nu, spuse ea încet.

— Povestește-mi ce s-a întâmplat. Nu te grăbi. Folosește-ți propriile cuvinte.

Se lăsă pe spate și se pregăti să asculte.

— Era la trei-doi din a cincea...

— Când era, după timpul standard? întrebă Baley repede.

— Nu știu sigur. Chiar nu știu. Poți să verifici, bănuiesc.

Vocea părea să-i tremure, iar ochii i se măriseră. „Sunt puțin prea cenușii ca să-i consideri albaștri”, remarcă el.

— A venit în locuința mea, spuse ea. Era ziua stabilită să ne vedem și știam că o să vină.

— Venea întotdeauna în ziua stabilită?

— Ah, da. Era un om foarte conștiincios, un bun solarian.

N-a omis niciodată o zi stabilită și venea întotdeauna la aceeași oră. Desigur, nu stătea mult. Nu ni se repartizaseră co...

Nu putu duce până la capăt cuvântul, dar Baley dădu din cap că a înțeles ce a vrut să zică.

— Oricum, zise ea, venea întotdeauna la aceeași oră, știi, ca să fie totul cât mai convenabil. Am vorbit câteva minute; a te vedea cu cineva este un chin, dar el a vorbit foarte normal cu mine. Așa era felul lui. Apoi a plecat să se ocupe de proiectul în care era implicat; nu știu sigur la ce lucra. Avea în locuința mea un laborator special, în care se putea retrage în zilele în care ne vedeam. Desigur, avea unul mult mai mare în locuința lui.

Baley se întrebă ce făcea oare bărbatul în acele laboratoare. Fetologie, probabil, orice o fi însemnat asta.

— Ai observat ceva nefiresc în comportamentul lui? Părea îngrijorat?

— Nu. Nu. Nu era niciodată îngrijorat.

Gladia vru să zâmbească, dar se opri în ultimul moment.

— Se controla întotdeauna perfect, la fel ca prietenul tău.

Pentru o clipă, mâna ei micuță se întinse și arătă spre Daneel, care nici nu se clinti.

— Înțeleg. Spune mai departe.

Gladia nu continuă. În schimb, șopti:

— Te deranjează dacă îmi iau ceva de băut?

— Te rog.

Mâna Gladiei alunecă o clipă pe brațul scaunului. În mai puțin de un minut, un robot intră tăcut, iar în mâna ei se afla o băutură caldă (Baley putea zări aburul care se ridica). Sorbi încet, apoi puse băutura jos.

— E mai bine, spuse ea. Pot să te întreb ceva personal?

— Oricând, zise Baley.

— Ei bine, am citit o mulțime de lucruri despre Pământ. Știi, m-a interesat dintotdeauna. E o lume așa de ciudată!

Trase brusc aer în piept și adăugă imediat:

— Nu asta am vrut să spun.

Baley se încruntă ușor.

— Orice lume e ciudată pentru cei care nu trăiesc acolo.

— Vreau să spun că e diferită. Știi tu. Oricum, îți voi pune o întrebare nepoliticoasă. Sper însă că nu va părea nepoliticoasă pentru un pământean. Sigur că n-aș pune-o unui solarian. Pentru nimic în lume.

— Ce vrei să mă întrebi, Gladia?

— Despre prietenul tău... domnul Olivaw îl cheamă, nu?

— Da.

— Voi doi nu vă vizionați, nu?

— Ce vrei să spui?

— Adică unul pe celălalt. Vă vedeți. Sunteți amândoi acolo.

— Din punct de vedere fizic, suntem împreună, zise Baley. Da.

— Dacă vrei, poți să-l atingi.

— Așa e.

Își mută privirea de la unul la altul și spuse:

— Ah!

Putea însemna orice. Dezgust? Repulsie?

Baley cochetă cu ideea să se ridice în picioare, să se ducă la Daneel și să-l atingă pe față. Ar fi fost interesant să vadă reacția Gladiei.

— Vorbeai despre ce s-a întâmplat în ziua în care a venit să te vadă soțul tău, spuse el.

Era convins că digresiunea, oricât de interesantă s-ar fi dovedit pentru ea, fusese motivată în primul rând de dorința de a evita exact acest lucru.

Gladia sorbi din nou din băutura ei, apoi zise:

— Nu e mare lucru de spus. Am văzut că era captivat, și știam că așa o să fie, oricum, pentru că făcea mereu ceva ingenios, așa că mi-am văzut de treabă. Mai târziu, poate după vreun sfert de oră, am auzit un țipăt.

Făcu o pauză, iar Baley o îmboldi:

— Ce fel de țipăt?

— Al lui Rikaine, răspunse ea. Al soțului meu. Doar un țipăt. Fără niciun cuvânt. Un țipăt de spaimă. Ba nu! De surprindere, de șoc. Așa ceva. Nu-l mai auzisem niciodată țipând.

Își duse mâinile la urechi, parcă încercând să alunge chiar și amintirea sunetului, iar halatul îi alunecă ușor până în talie. Nu băgă de seamă, iar Baley își mută privirea în carnețel.

— Și ce ai făcut...? întrebă detectivul.

— Am fugit. Am fugit. Nu știam unde era...

— Ai spus că se dusesese în laboratorul pe care-l avea în locuința ta.

— Așa e, E... Elijah, dar nu știam unde e laboratorul. Adică nu eram sigură. Nu fusesem niciodată acolo. Era al lui. Știam în principiu că este situat spre vest, dar, fiind agitată, nu m-am gândit să chem un robot. M-ar fi îndrumat fără probleme, dar, desigur, niciunul nu vine nechemat. Când am ajuns acolo... l-am găsit... era mort.

Se opri brusc și, spre marea stinghereală a lui Baley, își lăsă capul în jos și începu să plângă. Nu făcu nicio încercare să-și ascundă fața. Închise pur și simplu ochii, iar lacrimile i se prelinseră pe obraji. Aproape că nu scotea niciun sunet. Umerii abia dacă îi tremurau.

Apoi deschise ochii și se uită la el printre lacrimi.

— Nu mai văzusem niciodată un om mort. Era plin de sânge, iar capul era... știi... Am reușit să chem un robot care, la rândul lui, i-a chemat pe alții și presupun că ei s-au ocupat de mine și de Rikaine. Nu-mi aduc aminte. Nu...

— Cum adică s-au ocupat de Rikaine? întrebă Baley.

— L-au luat de acolo și au făcut curat.

În vocea ei se distingea indignarea; fiind stăpâna casei, era preocupată de starea acesteia.

— Era foarte dezordine.

— Și ce s-a întâmplat cu cadavrul?

Gladia scutură din cap.

— Nu știu. Presupun că a fost incinerat. Ca orice cadavru.

— N-ai chemat poliția?

Se uită pierdută la el, iar Baley își zise: „Nu există poliție!”

— Probabil că ai anunțat pe cineva, continuă el. Toată lumea știe ce s-a întâmplat.

— Robotii au chemat un doctor, spuse Gladia. Iar eu am anunțat la locul de muncă al lui Rikaine. Robotii de acolo trebuiau informați că nu se mai întoarce la serviciu.

— Presupun că doctorul a venit pentru tine.

Ea dădu din cap. Pentru prima dată, păru să bage de seamă că halatul îi alunecase pe umeri. Îl trase la loc, șoptind stingherită:

— Îmi cer scuze. Îmi pare rău.

Baley se simți jenat privind-o cum stătea acolo neajutorată, tremurând, cu chipul desfigurat de groaza profundă pe care i-o trezise amintirea.

Nu mai văzuse niciodată un cadavru. Nu mai văzuse niciodată sânge și un craniu zdrobit. Și, chiar dacă pe Solaria relația soț-soție era ceva superficial și vag, tot fusese nevoită să vadă cadavrul unei ființe umane.

Baley nu prea știa ce să spună sau să facă mai departe. Simțea nevoia să-și ceară scuze, dar, ca polițist, nu-și făcea decât datoria.

Însă pe această planetă nu exista poliție. Oare Gladia îi putea înțelege obligațiile profesionale?

Încet și cât de blând putea, întrebă:

— Gladia, ai mai auzit și altceva? Orice altceva în afară de țipătul soțului tău?

Ea se uită în sus, mai frumoasă ca niciodată, în pofida suferinței evidente – sau poate tocmai datorită acesteia.

— Nimic, spuse ea.

— Nici pași grăbiți? Niciun alt glas?

Ea scutură din cap.

— N-am auzit nimic.

— Când l-ai găsit, soțul tău era singur? Nu erați decât voi doi la fața locului?

— Da.

— Nu era niciun semn că mai fusese cineva în laborator?

— N-am văzut nimic. De altfel nu văd cum ar mai fi putut fi altcineva acolo.

— De ce spui asta?

Pentru o clipă, Gladia păru șocată. Apoi spuse descurajată:

— Ești de pe Pământ. Tot uit lucrul ăsta. Păi, pur și simplu, nu se putea afla nimeni acolo. Încă din copilărie, soțul meu nu se mai vedea cu nimeni în afară de mine. Categorie nu era genul care să se mai vadă cu cineva. Nu Rikaine. Era foarte riguros; respecta cu strictețe uzanțele.

— S-ar putea să nu fi fost alegerea lui. Dacă a venit cineva fără să fi fost invitat, fără ca soțul tău să știe? N-ar fi avut de ales și l-ar fi văzut pe intrus indiferent de cât de strict respecta uzanțele.

— Să presupunem că ceea ce spui e posibil, zise ea. Rikaine ar fi chemat imediat roboții și i-ar fi pus să-l dea afară pe acel om. Așa ar fi făcut! Dar n-ar fi încercat nimeni să vină în vizită fără să fie invitat. E de neconceput. Iar Rikaine sigur n-ar fi invitat pe cineva. E ridicol să-ți imaginezi așa ceva.

— Soțul tău a fost ucis cu o lovitură la cap, nu-i așa? zise Baley încet. Ești de acord.

— Așa bănuiesc. Era... cu totul...

— Deocamdată nu am nevoie de detalii. În laborator exista vreun dispozitiv mecanic cu care cineva putea să zdrobească craniul soțului tău de la distanță?

— Sigur că nu. Sau cel puțin n-am văzut eu niciunul.

— Cred că ai fi observat dacă ar fi existat un astfel de dispozitiv. Rezultă, așadar, că cineva a ținut în mână un obiect ce putea zdrobi craniul unui om, iar acea mână e a

criminalului. Ca să lovească, persoana trebuia să se afle la cel mult un metru de soțul tău. Deci cineva l-a văzut.

— N-avea cum, zise Gladia cu toată seriozitatea. Pur și simplu, un solarian nu s-ar fi văzut cu nimeni.

— Un solarian care ar comite o crimă n-ar ezita să se vadă puțin cu cineva, nu?

Afirmația i se păru chiar și lui Baley discutabilă. Pe Pământ, întâlnise cazul unui ucigaș cu totul lipsit de conștiință, care fusese prins doar pentru că nu reușise să încalce obiceiul de a păstra tăcerea absolută în baia comună.

Gladia clătină din cap.

— Nu înțelegi ce înseamnă să te vezi cu cineva. Pământeni se văd mereu cu oricine vor, așa că nu poți înțelege...

Brusc, păru cuprinsă de curiozitate, iar ochii i se luminau.

— Ți se pare perfect normal să te vezi cu cineva, nu?

— Mi s-a părut dintotdeauna ceva de la sine înțeles, zise Baley.

— Nu te deranjează?

— De ce m-ar deranja?

— Filmele nu spun și am vrut dintotdeauna să știu... Pot să te întreb ceva?

— Spune, zise Baley cu indiferență.

— Ți s-a repartizat o soție?

— Sunt căsătorit. Nu știu ce înseamnă să ți se repartizeze.

— Îți vezi soția oricând dorești, iar ea te vede pe tine și nu vi se pare nimic deosebit.

Baley dădu din cap.

— Ei bine, când o vezi, să zicem că vrei să...

Ridică mâinile din cot, oprindu-se ca și cum ar fi căutat exprimarea potrivită. Încercă din nou:

— Și poți... oricând...

Lăsă fraza în suspensie. Baley nu încercă s-o ajute.

— Ei, nu contează. Oricum, nu știu de ce trebuie să te bat acum la cap cu așa ceva. Ai terminat cu mine?

Părea că e din nou pe punctul de a izbucni în plâns.

— Încă ceva, Gladia. Haide să nu ne gândim că pe soțul tău nu-l putea vedea nimeni. Să presupunem că *a făcut-o* cineva. Cine ar fi putut fi?

— N-are niciun rost să facem presupuneri. N-avea cine să fie.

— Trebuie să fi fost cineva. Agentul Gruer spune că există motive să suspecteze pe cineva. Așadar, înțelegeți că trebuie să fi fost cineva.

Un zâmbet slab, lipsit de veselie, flutură pe chipul femeii.

— Știu pe cine bănuiește el.

— Pe cine?

Gladia își puse mâna pe piept.

— Pe mine.

SE RESPINGE O TEORIE

— Trebuie să-ți spun, partenerule Elijah, că această concluzie este evidentă, zise Daneel pe nepregătite.

Baley îl privi surprins pe partenerul lui robot.

— De ce evidentă? întrebă el.

— Chiar doamna afirmă că era singura persoană care l-a văzut sau l-ar fi putut vedea pe soțul ei. Situația socială de pe Solaria este de așa natură încât nici ea nu poate prezenta altă variantă plauzibilă. Cu siguranță că agentul Gruer consideră că e rezonabil, ba chiar obligatoriu ca un soț solarian să nu se poată vedea decât cu soția lui. Cum o singură persoană se putea afla la distanța la care-l putea vedea, o singură persoană îl putea lovi și o singură persoană poate fi ucigașul. Sau, mai degrabă, ucigașa. Ți aduci aminte că agentul Gruer a spus că o singură persoană ar fi putut s-o facă. Considera imposibil să fi fost oricine altcineva. Ei bine?

— A mai spus și că nici această persoană n-ar fi avut cum s-o facă.

— Probabil se referea la faptul că la locul crimei nu s-a găsit nicio armă. Poate că doamna Delmarre ne-ar putea explica această anomalie.

Făcu un gest, cu politețe rece de robot, spre locul unde stătea Gladia, aflată încă în raza vizuală, cu ochii în jos, cu gura încleștată.

„Pe Iosafat”, își zise Baley. „Am uitat de Gladia.”

Poate că iritarea îl făcuse să uite. Se gândi la Daneel, care-l înfuria cu felul lui lipsit de emotivitate în care aborda problemele. Probabil că îl deranjau chiar propriul lui comportament și modul emoțional în care trata cazul. Nu stătu însă să analizeze acest aspect.

— Deocamdată, asta e tot, Gladia, zise Baley. Oricare ar fi formula de încheiere, întrerupem legătura. La revedere.

— Uneori se spune „Vizionare încheiată”, dar mie îmi place mai mult „La revedere”, spuse ea încet. Pari tulburat, Elijah. Îmi pare rău. M-am obișnuit ca lumea să creadă că eu am comis crima, așa că nu e cazul să fii îngrijorat.

— Tu ai făcut-o, Gladia? întrebă Daneel.

— Nu, spuse ea supărată.

— La revedere, atunci.

Încă vizibil supărată, Gladia dispăru. Pentru o clipă, Baley mai simți influența ochilor cenușii de-a dreptul remarcabili.

Chiar dacă spusese că s-a obișnuit ca lumea s-o creadă ucigașă, era evident o minciună. Supărarea ei era mai sinceră decât lăsase să se înțeleagă din cuvinte. Baley se întrebă de câte alte minciuni era capabilă.

* * *

Baley rămăsese cu umanoidul.

— Ei bine, Daneel, nu sunt chiar așa de tâmpit, spuse el.

— Nici n-am crezut vreodată că ai fi, partenere Elijah.

— Atunci spune-mi ce te-a făcut să zici că la locul faptei nu găsit nicio armă a crimei? Din dovezile pe care le avem și din ceea ce am auzit până acum nu putem trage o astfel de concluzie.

— Ai dreptate. Numai că eu dețin informații suplimentare care nu-ți sunt încă disponibile.

— Eram sigur. Ce fel de informații?

— Agentul Gruer a spus că va trimite o copie a raportului anchetei desfășurate de ei. Exemplarul este la mine. A ajuns azi-dimineață.

— De ce nu mi l-ai arătat?

— Am considerat că ar fi mai productiv să-ți desfășori ancheta, cel puțin în primele etape, conform ideilor tale, fără să fii influențat de observațiile altor oameni, care, după cum au recunoscut chiar ei, n-au ajuns la nicio concluzie satisfăcătoare. Și, pentru că și eu am considerat că procesele mele logice ar putea fi influențate de respectivele constatări, nu am intervenit în discuție.

Procese logice! Pe neașteptate, lui Baley îi veni în minte un fragment dintr-o conversație purtată, demult, cu un robotician. Roboții, îi spusese acesta, sunt logici, nu însă și raționali.

— Ai intervenit în discuție la final, zise el.

— Așa este, partenero Elijah, dar numai pentru că în momentul acela dispuneam de dovezi independente care susțineau bănuielile agentului Gruer.

— Ce fel de dovezi?

— Cele care puteau fi deduse din comportamentul doamnei Delmarre.

— Detaliază, Daneel.

— Gândește-te că, dacă doamna ar fi vinovată și ar încerca să-și dovedească nevinovăția, i-ar fi de folos să-l convingă de acest lucru pe detectivul care anchetează cazul.

— Așa, și?

— Și ar putea reuși dacă i-ar influența judecata speculându-i slăbiciunile, nu-i așa?

— Strict ipotetic.

— Deloc, veni răspunsul calm. Ai observat, cred, că și-a concentrat atenția doar asupra ta.

— Pentru că eu eram cel care vorbea, spuse Baley.

— Atenția ei a fost îndreptată de la bun început asupra ta, chiar dinainte să-și dea seama că tu vei fi cel care vorbește. De fapt, dacă stai să te gândești, logic ar fi fost să se aștepte ca eu, ca aurooran, să preiau conducerea anchetei. Și totuși Gladia s-a concentrat asupra ta.

— Și ce deduci de aici?

— Că în tine și-a pus speranțele, partenere Elijah. Tu ești pământeanul.

— Și ce-i cu asta?

— Ți-a studiat planeta. A sugerat asta de mai multe ori. Când i-am cerut, chiar la începutul interogatoriului, să camufleze lumina venită din exterior, a știut ce am vrut să spun. Nu a fost surprinsă și nu s-a prefăcut că nu înțelege, cum s-ar fi întâmplat cu siguranță dacă n-ar fi cunoscut condițiile de pe Pământ.

— Și?

— Pentru că a studiat Pământul, este destul de rezonabil să presupunem că a descoperit una dintre slăbiciunile pământenilor. Trebuie să fi știut și despre tabuul legat de nuditate și despre ce impresie urma să-i facă unui pământean dacă o vedea goală.

— A... a explicat despre vizionare...

— Așa este. Și chiar ți s-a părut întru totul convingătoare? S-a lăsat văzută de două ori într-un fel pe care tu l-ai considera indecent...

— Și concluzia ta, spuse Baley, este că încerca să mă seducă. Așa e?

— Să te îndepărteze de atitudinea profesională și impersonală. Așa consider eu. Și, deși nu pot avea reacții omenești la stimuli, ținând cont de instrucțiunile din circuitele mele, consider că doamna îndeplinește un standard rezonabil de atractivitate fizică. De altfel, am dedus, din comportamentul tău, că ești conștient de asta și că apreciezi aspectul ei fizic. Cred că doamna Delmarre a acționat corect când a gândit

că purtându-se într-un anumite fel te va determina să înclini în favoarea ei.

— Uite ce e, zise Baley jenat. Indiferent de efectul pe care l-ar avea Gladia asupra mea, sunt un om al legii și înțeleg pe deplin etica profesională. Ca să fie clar. Și acum, să vedem raportul.

* * *

Baley citi documentul în tăcere. Termină, o luă de la capăt și îl mai citi o dată.

— A apărut un element nou, zise el. Robotul.

Daneel Olivaw încuviință din cap.

— Gladia n-a făcut nicio referire la el, spuse Baley gânditor.

— Formularea ta a fost greșită. Ai întrebat-o pe doamna Delmarre dacă era singură când a găsit cadavrul. Ai întrebat dacă mai era cineva de față la locul faptei. Un robot nu este „cineva“.

Baley dădu din cap. Dacă el ar fi fost suspectul și ar fi fost întrebat cine se mai afla la locul crimei, era puțin probabil să răspundă „Nimeni în afară de masa asta“.

— Presupun că ar fi trebuit să întreb dacă erau de față roboți, zise el. („Fir-ar să fie, ce întrebări ar trebui să pui pe o planetă străină?“) Ce valoare are mărturia unui robot, Daneel?

— Ce vrei să spui?

— Pe Solaria un robot poate juca rolul unui martor? Poate depune mărturie?

— De ce te îndoiești?

— Un robot nu este uman. Pe Pământ, conform legii, nu poate fi martor.

— Și totuși, urmele lăsate de încălțăminte sunt acceptate, partenere Elijah, deși sunt mult mai puțin umane decât un

robot. Din acest punct de vedere, poziția pământenilor este ilogică. Dacă este calificată, pe Solaria se ia în considerare mărturia unui robot.

Baley nu continuă discuția. Își sprijini bărbia într-o mână și recapitulă în minte povestea cu robotul.

Îngrozită la culme, Gladia Delmarre, aplecată peste trupul soțului ei, a chemat roboții. Până la sosirea acestora, ea și-a pierdut cunoștința.

Roboții au raportat că au găsit-o lângă cadavru. Și-au mai găsit ceva: un alt robot, care nu venise odată cu ceilalți; era deja acolo. Nu făcea parte din personal. Nu mai fusese văzut până atunci de niciun alt robot și nici nu i se cunoșteau funcțiile sau sarcinile.

Din păcate, nu se mai putea afla nimic de la robotul respectiv. Nu-și mai putea exercita nicio funcție. Mișcările îi erau dezordonate și, aparent, creierul lui pozitronic nu mai funcționa. Robotul nu mai dădea răspunsurile caracteristice, nici verbale, nici mecanice, și, după o analiză completă efectuată de un expert în robotică, fusese declarat inutilizabil.

Singura activitate care dovedea o oarecare urmă de organizare era repetarea neîntreruptă a cuvintelor: „O să mă omori... o să mă omori... o să mă omori...”

Nu se descoperise nicio armă care să fi putut zdrobi capul lui Rikaine Delmarre.

Dintr-odată, Baley zise:

— Mă duc să mănânc, Daneel, apoi o să ne vedem cu agentul Gruer... adică o să-l vizionăm.

Hannis Gruer era la masă în momentul stabilirii contactului. Mânca încet, alegând cu grijă fiecare îmbucătură dintr-o varietate de feluri, uitându-se cu atenție la fiecare dintre ele, ca și cum ar fi căutat combinația satisfăcătoare.

„S-ar putea să aibă câteva sute de ani”, se gândi Baley. „Probabil că i se pare plictisitor să mănânce.”

— Vă salut, domnilor, zise Gruer. Cred că ați primit raportul.

Capul pleșuv îi luci când se întinse peste masă ca să ajungă la o îmbucătură apetisantă.

— Da. Am și avut o discuție interesantă cu doamna Delmarre, spuse Baley.

— Bun, bun, zise Gruer. Și la ce concluzie ați ajuns?

— Că este nevinovată, domnule, răspunse detectivul.

Gruer ridică brusc privirea.

— Serios?

Baley încuviință din cap.

— Și totuși, era singura persoană care putea să-l vadă, care se putea afla în apropierea lui, insistă Gruer.

— Mi s-a explicat foarte clar asta, dar, oricât de stricte ar fi uzanțele sociale pe Solaria, argumentul nu este concludent. Pot să detaliez?

Gruer devenise din nou atent la mâncare.

— Sigur că da.

— Crima se sprijină pe trei elemente la fel de importante – motivul, mijloacele și ocazia. Ca să ai dovezi solide împotriva unui suspect, trebuie găsite toate cele trei elemente. Sunt de acord că doamna Delmarre a avut ocazia. Dar n-am auzit nimic în privința motivului.

Gruer ridică din umeri.

— Nu avem cunoștință de niciun motiv.

Pentru o clipă, ochii îi fugiră spre Daneel, care nu scotea niciun cuvânt.

— Bine. Suspecta nu are niciun motiv cunoscut, dar poate că este o ucigașă patologică. Să analizăm lucrurile sub acest aspect. Doamna Delmarre se află în laborator cu soțul ei și, dintr-un motiv oarecare, vrea să-l ucidă. Îl amenință cu o bătă sau cu un alt obiect contondent. Lui Delmarre îi trebuie ceva timp ca să-și dea seama că soția lui chiar are de gând să-i facă rău. Țipă îngrozit „O să mă omori”, iar ea se

și pregătește să-l ucidă. El se întoarce să fugă, însă, în acel moment, o lovitură puternică îi zdrobește capul. Apropo, cadavrul a fost examinat de vreun medic?

— Da și nu. Roboții au chemat un medic pentru doamna Delmarre, iar acesta, firește, a examinat și cadavrul.

— Raportul nu menționează așa ceva.

— Nu era relevant. Omul murise. De fapt, până la vizionarea cadavrului, acesta fusese dezbrăcat, spălat și pregătit pentru incinerare, conform obiceiului.

— Cu alte cuvinte, roboții au distrus probele, zise Baley iritat. Ai spus că a vizionat cadavrul. Nu l-a văzut?

— Universule mare! exclamă Gruer. Ce idee morbidă! Sigur că l-a vizionat, din toate unghiurile necesare și cu focalizare, sunt convins. În anumite condiții, medicii nu pot evita să-și vadă pacienții, dar nu-mi imaginez niciun motiv pentru care ar trebui să vadă cadavre. Medicina este o profesie murdară, dar până și medicii trebuie să aibă o limită.

— Vreau să știu dacă medicul a spus ceva despre natura rănii care l-a ucis pe Delmarre.

— Înțeleg ce vrei să spui. Crezi că rana era prea gravă ca să fi fost făcută de o femeie.

— O femeie are mai puțină forță decât un bărbat, domnule Gruer. Iar Gladia Delmarre este o femeie delicată.

— Dar destul de puternică, detectiv Baley. Cu o armă potrivită, gravitația și brațul pârghiei ar face aproape toată treaba. Chiar dacă nu admitem asta, o femeie furioasă poate face lucruri surprinzătoare.

Baley ridică din umeri.

— Spuneai ceva despre o armă. Unde e?

Gruer își schimbă poziția. Întinse mâna spre un pahar gol, iar în câmpul vizual pătrunse un robot și îl umplu cu un lichid incolor, care părea să fie apă.

Gruer ținu o clipă în mână paharul plin, apoi îl puse pe masă, renunțând să mai bea.

— Așa cum precizează raportul, n-am reușit s-o găsim, spuse el.

— Știu că asta precizează raportul. Vreau însă să mă asigur însă de câteva lucruri. Ați căutat arma?

— Cu mare atenție.

— Ai căutat-o personal?

— Au căutat-o roboții, sub supravegherea mea permanentă, prin vizionare. N-am găsit niciun obiect care poate fi folosit drept armă.

— Asta clatină puțin probele împotriva doamnei Delmarre, nu-i așa?

— Așa e, spuse Gruer calm. Este unul dintre aspectele pe care nu le înțeleg și unul dintre motivele pentru care nu am luat măsuri împotriva doamnei Delmarre. Chiar unul dintre motivele pentru care ți-am spus că nici persoana suspectă nu putea comite crima. Probabil c-ar trebui să spun că, aparent, n-ar fi putut comite crima.

— Aparent?

— Probabil a scăpat cumva de armă. Până acum, n-am reușit să o găsim.

Baley spuse cu asprime:

— V-ați gândit la toate posibilitățile?

— Așa cred.

— Oare? Haide să vedem. Țeasta unui om a fost zdrobită cu o armă, iar aceasta n-a fost găsită la locul crimei. Singura posibilitate este ca arma să fi fost luată de acolo. Nu putea s-o ia Rikaine Delmarre, pentru că era mort. Putea s-o ia Gladia Delmarre?

— Probabil așa au stat lucrurile, zise Gruer.

— Cum? Când au ajuns roboții, ea zăcea pe podea inconștientă. Chiar dacă se prefăcea, era acolo. Cât timp a trecut de la crimă până la sosirea primului robot?

— Depinde de momentul exact al comiterii crimei, pe care nu-l cunoaștem, zise Gruer stingherit.

— Am citit raportul, domnule. Un robot a relatat că a auzit agitație și un strigăt pe care l-a identificat ca fiind al doctorului Delmarre. Se pare că se afla cel mai aproape de locul faptei. Semnalul de apel a licărit după cinci minute. Robotului i-a trebuit mai puțin de un minut să ajungă la locul crimei. (Baley se gândi la cât de repede soseau roboții când erau chemați.) În cinci minute, chiar și în zece, cât de departe ar fi putut duce doamna Delmarre o armă, astfel încât să se și întoarcă la timp și să mimeze starea de inconștientă?

— Putea s-o distrugă într-o unitate de eliminare a deșeurilor.

— Conform raportului, unitatea a fost investigată, iar nivelul rezidual de raze gamma era foarte redus. Nu fusese distrus nimic consistent în ultimele douăzeci și patru de ore.

— Știu, zise Gruer. Nu fac decât să menționez o ipoteză.

— Adevărat, spuse Baley, dar ar putea exista o explicație foarte simplă. Presupun că roboții care aparțin reședinței Delmarre au fost verificați și nu lipsește niciunul.

— Ah, da.

— Și toți funcționează acceptabil?

— Da.

— Putea vreunul dintre ei să fi îndepărtat arma, poate fără să-și dea seama ce era?

— Niciunul dintre ei n-a înlăturat nimic de la locul faptei. Și nici n-a atins nimic.

— Nu tocmai. Au scos cadavrul și l-au pregătit pentru incinerare.

— Păi, da, sigur, dar acest lucru nu are prea multă importanță. Doar era sarcina lor.

— Pe Iosafat! mormăi Baley.

Trebuia să-și păstreze calmul. Apoi spuse:

— Să presupunem că se mai afla cineva la fața locului.

— Imposibil, zise Gruer. Cum să fi pătruns cineva în spațiul personal al doctorului Delmarre?

— Să presupunem! strigă Baley. Roboții n-au luat în calcul prezența unui intrus. Probabil că niciunul dintre ei n-a cercetat imediat terenul din jurul casei. În raport nu apare nimic în sensul ăsta.

— Nu s-au făcut cercetări înainte să începem să căutăm, dar asta s-a întâmplat destul de târziu.

— Nici urme de vehicule de sol sau aeriene nu s-au căutat?

— Nici.

— Atunci, dacă cineva și-a luat inima în dinți să pătrundă în spațiul personal al doctorului Delmarre, după cum susții, putea să-l ucidă și apoi să plece liniștit. Nu l-ar fi oprit și nici nu l-ar fi văzut nimeni. După aceea, se putea baza pe faptul că toți sunt convinși că n-ar fi putut fi nimeni acolo.

— Și nici n-ar fi putut fi nimeni, spuse Gruer categoric.

— Și încă ceva, zise Baley. Încă ceva. A fost implicat un robot. La locul faptei s-a aflat un robot.

Daneel interveni pentru prima dată:

— Robotul nu se afla la locul faptei. Dacă ar fi fost acolo, crima n-ar fi fost comisă.

Baley întoarse capul brusc. Iar Gruer, care își ridicase din nou paharul și părea pe punctul de a sorbi din el, îl puse din nou jos și se uită la Daneel.

— Nu-i așa? întrebă umanoidul.

— Chiar așa, răspunse Gruer. Un robot ar fi împiedicat o persoană să facă rău altei persoane. Prima Lege.

— Foarte bine, spuse Baley. De acord. Dar cu siguranță era aproape. Se afla deja la locul faptei când au ajuns ceilalți roboți. Să spunem că era în camera de alături. Ucigașul se îndreaptă spre Delmarre, iar Delmarre strigă „O să mă omori“. Roboții casei nu aud aceste cuvinte; cel mult, aud un strigăt, așa că, nechemati, nu vin. Dar acest robot a auzit

cuvintele, iar Prima Lege l-a făcut să vină nechemat. Însă era prea târziu. De fapt, probabil că a fost martor la comiterea crimei.

— Poate că a văzut ultimele momente ale crimei, aprobă Gruer. Asta l-a dereglat. Pentru un robot, să asiste la vătămarea unei ființe umane fără să prevină fapta, înseamnă o încălcare a Primei Legi și, în funcție de împrejurări, creierul pozitronic a avut mai mult sau mai puțin de suferit. În acest caz, defecțiunea a fost majoră.

Gruer își privi vârfurile degetelor în timp ce răsucea paharul dintr-o parte într-alta.

— Așadar, robotul a fost martor, zise Baley. A fost interogată?

— La ce bun? Era defect. Nu putea spune decât „O să mă omori“. Sunt de acord cu reconstituirea făcută până acum. Probabil că au fost ultimele cuvinte ale doctorului Delmarre, imprimare în conștiința robotului, în timp ce tot restul a fost distrus.

— Dar mi s-a spus că Solaria este specializată în robotică. Robotul chiar nu poate fi reparat? Nu există nicio cale de refacere a circuitelor?

— Niciuna, zise Gruer tăios.

— Și unde se află acum robotul?

— La fier vechi.

Baley ridică din sprâncene.

— Iată un caz foarte curios. Fără motiv, fără mijloace, fără martori, fără dovezi. Iar dacă inițial au existat probe, ele au fost distruse. N-aveți decât o suspectă și toată lumea pare convinsă de vinovăția ei; sau, cel puțin, toată lumea este sigură că nu poate exista alt vinovat. În mod evident, aceasta e și părerea ta, domnule Gruer. Astfel, întrebarea firească este următoarea: de ce am fost trimis eu aici?

Gruer se încruntă:

— Pari indispus, domnule Baley.

Se întoarce brusc spre Daneel:

— Domnule Olivaw.

— Da, agent Gruer.

— Vrei, te rog, să verifici locuința și să te asiguri că sunt închise și acoperite toate ferestrele? Detectivul Baley s-ar putea resimți din cauza efectelor spațiului deschis.

Afirmația îl ului pe Baley. Primul impuls fu să respingă supoziția lui Gruer și să-i ceară lui Daneel să rămână pe loc, dar apoi, când era cât pe ce să deschidă gura, sesiză o urmă de panică în vocea lui Gruer și o rugămintă în priviri.

Se abținu și-l lăsă pe Daneel să iasă din încăpere.

Chipul lui Gruer păru să lepede o mască, rămânând descoperit și înspăimântat.

— A fost mai ușor decât credeam, zise el. Îmi făcusem o mulțime de planuri pentru a rămâne singuri. Nu m-am gândit că aurooranul o să plece dacă-i cer pur și simplu, dar nu știam ce altceva să fac.

— Ei bine, acum sunt singur, spuse Baley.

— Nu pot vorbi liber în prezența lui, zise Gruer. Este de pe Aurora și se află aici ca o condiție a venirii tale.

Solarianul se aplecă în față.

— Nu e vorba despre o simplă crimă. Și nu mă preocupă doar problema ucigașului. Pe Solaria există facțiuni, organizații secrete...

Baley făcu ochii mari.

— Evident, nu vă pot ajuta cu asta.

— Ba da, poți. Trebuie să înțelegi un lucru: doctorul Delmarre era un tradiționalist. Credea în vechile tradiții, tradițiile autentice. Dar există în rândurile noastre forțe noi, forțe ale schimbării, iar Delmarre a fost redus la tăcere.

— De doamna Delmarre?

— Probabil că mâna a fost a ei. Dar n-are importanță. În spatele ei se află o organizație și asta e ceea ce contează.

— Ești sigur? Ai dovezi?

— Din păcate, numai dovezi vagi. Rikaine Delmarre descoperise ceva. M-a asigurat că avea dovezi solide, iar eu l-am crezut. Îl cunoșteam suficient de bine să știu că nu era nici prost, nici naiv. Din nefericire, nu mi-a spus prea multe. Desigur, voia să-și încheie ancheta înainte să prezinte problema în fața autorităților. Probabil că se apropia de final, pentru că altfel n-ar fi îndrăznit nimeni să-și asume riscul de a-l asasina. Un singur lucru mi-a spus totuși Delmarre. Întreaga rasă umană este în pericol.

Baley se cutremură. Pentru o clipă, i se păru că-l aude din nou pe Minnim, dar la altă scară. Oare *toată lumea* avea să vină la el să-i împărtășească pericolele cosmice?

— De ce crezi că aș putea fi de ajutor? întrebă el.

— Pentru că ești pământean, zise Gruer. Înțelegi? Pe Solaria nu ne pricepem la așa ceva. Într-un fel, noi nu înțelegem oamenii. Suntem prea puțini pentru asta.

Părea stingherit.

— Nu-mi place s-o spun, domnule Baley. Asociații mei râd de mine și unii chiar se supără, dar am un presentiment clar. Mi se pare că un pământean *trebuie* să înțeleagă oamenii mult mai bine decât noi, fie și numai pentru că trăiește printre atât de mulți oameni. Iar un detectiv sigur se pricepe la asta mai bine ca oricine. Nu-i așa?

Baley dădu ușor din cap, dar nu scoase nicio vorbă.

— Într-un fel, crima asta a venit la momentul potrivit, zise Gruer. N-am îndrăznit să discut cu altcineva despre ancheta lui Delmarre, pentru că nu știam sigur cine ar fi putut fi implicat în conspirație, iar el nu era dispus să dea detalii înainte de finalizarea investigației. Și, chiar dacă Delmarre își încheia ancheta, cum am fi abordat lucrurile în continuare? Cum te porți cu ființe umane ostile? Nu știu. Încă de la început, am simțit că aveam nevoie de un pământean. Când am auzit cum ai acționat în cazul crimei din orașul Spațial de pe Pământ, am știut că aveam nevoie de tine. Am luat legătura cu Aurora, cu reprezentanții căreia ai colaborat îndeaproape,

și, prin ei, am abordat guvernul terestru. Și totuși, propriii mei colegi tot nu puteau fi convinși să accepte. Apoi a avut loc crima și a fost un șoc suficient de mare încât să primesc acordul de care aveam nevoie. În momentul acela, ar fi aprobat orice.

Gruer ezită, apoi adăugă:

— Nu-mi este ușor să-i cer ajutor unui pământean, dar trebuie s-o fac. Orice s-ar întâmpla, gândește-te că întreaga rasă umană e în pericol. Deci și Pământul.

În cazul acesta, Pământul era de două ori în pericol. Sinceritatea disperată din vocea lui Gruer nu putea fi pusă la îndoială.

Dar, pe de altă parte, dacă asasinatul îi permitea lui Gruer să facă ceea ce-și dorea cu atâta disperare, fusese oare această ocazie bine-venită? Ideea deschidea noi posibilități de abordare, care nu se reflectară însă pe chipul, în ochii sau în glasul lui Baley.

— Am fost trimis aici să ajut, domnule, zise el. Și o voi face cât pot de bine.

Gruer ridică în cele din urmă băutura îndelung amânată și se uită la Baley pe deasupra buzei paharului.

— Bine, zise el. Niciun cuvânt aurooranului, te rog. Indiferent despre ce este vorba, ar putea fi implicată și Aurora. În mod cert au manifestat un interes neobișnuit pentru acest caz. De exemplu, au insistat să-l includă pe domnul Olivaw ca partener. Aurora este puternică; a trebuit să fim de acord. Ei susțin că l-au impus pe domnul Olivaw doar pentru că ați mai lucrat împreună, dar e foarte posibil să fie și pentru că voiau să aibă la fața locului un om de încredere, ce zici?

Sorbi încet, continuând să-l privească pe Baley.

Baley își trecu degetele peste fața prelungă, masându-și gânditor maxilarul.

— Și dacă...

Nu termină, ci sări de pe scaun și aproape că se aruncă spre celălalt, înainte să-și aducă aminte că avea în față doar o imagine.

Pentru că Gruer, holbându-se înnebunit la pahar, își încleștase mâna de gât, șoptind răgușit:

— Arde... arde...

Scăpă paharul din mână, vărsând conținutul. Iar Gruer căzu odată cu el, cu chipul schimonosit de durere.

ESTE ÎMBOLDIT UN DOCTOR

Daneel stătea în pragul ușii.

— Ce s-a întâmplat, partenere Eli...?

Dar nu era nevoie de nicio explicație. Glasul lui Daneel se schimbă într-un strigăt puternic.

— Roboți ai lui Hannis Gruer! Stăpânul vostru este rănit! Roboți!

Imediat, în sufragerie pătrunse o siluetă metalică, urmată după un minut sau două, de o duzină de astfel de siluete. Cu blândețe, trei dintre ei îl scoaseră pe Gruer din încăpere. Ceilalți începură să facă ordine și să strângă vesela împrăștiată pe podea.

Daneel le ceru brusc:

— Hei, roboți, lăsați vesela! Organizați o căutare! Cereți casa și căutați orice ființă umană. Alertați toți roboții care se află în apropierea casei. Puneți-i să verifice fiecare hectar al domeniului. Dacă găsiți un stăpân, rețineți-l. Nu-i faceți niciun rău (recomandare inutilă), dar nu-l lăsați să plece. Dacă nu găsiți pe nimeni, anunțați-mă. Voi rămâne în fața ecranului.

Apoi, în timp ce roboții se împrăștiau, Elijah îi șopti lui Daneel:

— Asta e numai începutul. Sigur a fost otravă.

— Da. Cel puțin asta este evident, partenere Elijah.

Daneel se așeză într-un fel ciudat, ca și cum l-ar fi lăsat genunchii. Baley nu-l mai văzuse niciodată, nici măcar pentru o clipă, manifestându-se atât de omenesc.

— Mecanismul meu se resimte la vederea unei ființe umane care are de suferit, zise umanoidul.

— Nu puteai face nimic.

— Înțeleg asta. Totuși, parcă am făcut un scurtcircuit în creier. În termeni umani, ceea ce simt acum poate fi echivalentul urui șoc.

— Dacă e așa, atunci revino-ți.

Baley n-avea răbdare și nici nu simțea compasiune pentru un robot sensibil.

— Trebuie să luăm în considerare problema responsabilității. Nu există otravă fără cineva care otrăvește, continuă detectivul.

— Poate a făcut intoxicație alimentară.

— Intoxicație alimentară? Într-o lume așa de bine administrată? În niciun caz. În plus, otrava a fost pusă în pahar, iar simptomele au fost pe loc și evidente. Doza a fost mare. Uite, Daneel, mă duc în camera alăturată să mă concentrez asupra acestei probleme. Apeleaz-o pe doamna Delmarre. Asigură-te că este acasă și verifică distanța dintre domeniul ei și cel al lui Gruer.

— Crezi că ea...

Baley ridică mâna.

— Află ce ți-am cerut. Atât.

Apoi ieși cu pași mari din încăpere. Voia să fie singur. Cu siguranță că într-o lume ca Solaria două tentative de asasinat atât de apropiate în timp aveau legătură între ele. Iar dacă legătura exista, cea mai simplă supoziție era că Gruer avea dreptate să se gândească la o conspirație.

Baley simți cum îl cuprinde o surescitare familiară. Venise pe această planetă având în minte situația dificilă a Pământului, dar și a sa. Crima în sine era ceva îndepărtat, însă acum chiar începuse urmărirea. Mușchii fălcilor i se încleștară.

În definitiv, ucigașul sau ucigașii (ori ucigașa) atacaseră în prezența lui, iar acest lucru îl irita. Oare îl desconsiderau atât de mult? Mândria profesională îi fusese rănită, iar Baley știa și se bucura, pentru că avea un motiv serios să abordeze situația ca fiind un simplu caz de crimă, fără să se mai gândească la pericolele care amenințau Pământul.

Între timp, Daneel îl găsisese și se îndrepta spre el.

— Am făcut cum mi-ai cerut, partenere Elijah. Am vizionat-o pe doamna Delmarre. Este la ea acasă, la mai mult de o mie șase sute de kilometri de domeniul agentului Gruer.

— O să mă văd și eu cu ea mai târziu. Adică o s-o vizionez.

Privi gânditor la Daneel.

— Crezi că are vreo legătură cu crima?

— Aparent, nicio legătură directă, partenere Elijah.

— Asta înseamnă că ar putea avea o legătură indirectă?

— Ar fi putut convinge pe altcineva s-o facă.

— Pe altcineva? întrebă Baley prompt. Pe cine?

— Asta nu pot spune, partenere Elijah.

— Dacă acționează cineva în numele ei, acel cineva ar fi trebuit să fie prezent la locul crimei.

— Da, zise Daneel, cineva trebuia să fie acolo, ca să pună otrava în pahar.

— Dar lichidul otrăvit n-ar fi putut fi preparat mai devreme? Poate chiar mult mai devreme?

Daneel zise încet:

— M-am gândit la asta, partenere Elijah, și de aceea am folosit cuvântul „aparent” când am spus că doamna Delmarre n-are legătură directă cu fapta. Nu este cu totul exclus să se fi aflat mai devreme la locul crimei. Ar fi bine să-i verificăm deplasările.

— O să ne ocupăm și de asta. Va trebui să verificăm dacă a fost prezentă fizic acolo la un moment dat.

Baley strânse din buze. Bănuise că logica robotică dădea greș undeva, iar acum se convinsese. Roboticianul avusese dreptate: logic, dar nu și rațional.

— Să ne întoarcem în camera de vizionare și să ne uităm la domeniul lui Gruer.

* * *

Camera strălucea de curățenie și totul fusese pus în ordine. Nimic nu trăda faptul că acolo, în urmă cu nici măcar o oră, un cm se prăbușise în chinuri.

Trei roboți stăteau în picioare, cu spatele la perete, cu atitudinea lor obișnuită de supunere respectuoasă.

— Ce noutăți aveți în legătură cu stăpânul vostru? întrebă Baley.

— Se află sub îngrijire medicală, stăpâne, răspunse robotul din mijloc.

— Îl vede sau îl vizionează?

— Îl vizionează, stăpâne.

— Ce spune doctorul? Stăpânul vostru o să supraviețuiască?

— Încă nu se știe sigur, stăpâne.

— Casa a fost cercetată? întrebă Baley.

— Cu multă atenție, stăpâne.

— Era vreo urmă a unui alt stăpân în afară de al vostru?

— Nu, stăpâne.

— Era vreun semn al unei astfel de prezențe recente?

— Niciuna, stăpâne.

— Este cercetat și domeniul?

— Da, stăpâne.

— Aveți vreun rezultat?

— Deocamdată nu, stăpâne.

Baley încuviință și spuse:

— Vreau să discut cu robotul care a servit la masă în seara aceasta.

— Este reținut pentru verificare, stăpâne. Reacțiile lui sunt anormale.

— Poate vorbi?

— Da, stăpâne.

— Adu-l aici fără întârziere.

Urmă totuși o întârziere, iar Baley reluă:

— Am spus...

Daneel îl întrerupse cu blândețe:

— Între aceste modele solariene există intercomunicare radio. Robotul a cărui prezentă ai solicitat-o este apelat chiar acum. Întârzierea poate fi din cauza deteriorării suferită în urma celor întâmplare.

Baley dădu din cap în semn c-a înțeles. Ar fi putut bănui existența radiocomunicației. Într-o lume atât de dependentă de roboți, pentru menținerea sistemului era necesară comunicarea discretă între ei. Se explica și cum puteau veni zece roboți când era apelat unul singur, dar numai dacă era necesar, iar nu și în alte situații.

În cameră intră un robot. Șchiopăta, târându-și un picior. Baley se întrebă de ce și apoi ridică din umeri. Nici chiar printre roboții primitivi de pe Pământ reacțiile la vătămarea circuitelor pozitronice nu erau evidente pentru omul de rând. Un circuit întrerupt putea afecta funcționarea unui picior, așa cum se întâmpla în cazul acesta, lucru foarte grăitor pentru un robotician și complet lipsit de semnificație pentru oricine altcineva.

Baley spuse prudent:

— Ți aduci aminte de vreun lichid incolor care se găsea pe masa stăpânului tău și pe care l-ai turnat în pahar?

— Da, stăpâne.

Robotul suferise așadar și o deteriorare la nivelul vorbirii!

— Ce lichid era? întrebă Baley.

- Era apă, ștăpâne.
- Doar apă? Nimic altceva?
- Doar apă, ștăpâne.
- De unde ai luat-o?
- De la robinetul rezervorului, ștăpâne.
- A stat în bucătărie până s-o aduci la masă?
- Ștăpânul prefera să nu fie prea rece, ștăpâne. Era un ordin permanent ca apa să fie turnată cu o oră înainte de mese.

„Foarte convenabil pentru oricine știa asta”, își zise Baley.

- Pune-l pe unul dintre roboți să-mi facă legătura cu medicul care-l vizionează pe ștăpânul tău, imediat ce este disponibil, spuse el. Între timp, vreau ca un alt robot să-mi explice cum funcționează robinetul rezervorului. Vreau informații despre sursa de apă.

* * *

Doctorul fu disponibil în scurt timp. Era cel mai bătrân spațial pe care-l văzuse Baley vreodată, ceea ce însemna, se gândi el, c-ar fi putut să aibă peste trei sute de ani. Venele de pe mâini erau foarte vizibile, iar părul tuns scurt era complet alb. Avea obiceiul de a-și ciocăni incisivii cu unghia degetului mare, producând un zgomot care lui Baley i se părea iritant. Îl chema Altim Thool.

- Din fericire, a vomat o mare parte din doză, spuse el. Totuși, e posibil să nu supraviețuiască. Este o întâmplare tragică.

Oftă adânc.

- Ce otravă a fost, doctore? întrebă Baley.
- Mă tem că nu știu. (Țac-țac-țac.)
- Cum adică? Și cum îl tratezi?
- Prin stimularea directă a sistemului neuromuscular, pentru a împiedica paralizia. În afară de asta, las natura să-și urmeze cursul.

Chipul medicului, cu tenul ușor îngălbenit, ca o piele de calitate, dar tocită, avea o expresie rugătoare.

— Avem foarte puțină experiență cu lucruri de felul acesta. Nu-mi aduc aminte să mai fi avut un astfel de caz în peste două sute de ani de practică.

Baley îl privi cu dispreț.

— Dar știi că există otrăvuri, nu?

— Ah, da. (Țac-țac.) Asta știe oricine.

— Există cărți de referință pe care le-ai putea vizualiza și de unde ai putea lua informații.

— Ar dura zile întregi. Sunt multe otrăvuri minerale. În societatea noastră, utilizăm insecticide și nu este imposibil să obții toxine bacteriene. Filmele ar putea conține datele necesare unei informări corecte, dar procurarea echipamentelor și tehnicile de testare ne-ar lua prea mult timp.

— Dacă pe Solaria nu știe nimeni nimic despre otrăvuri, zise Baley încruntat, îți sugerez să iei legătura cu una dintre celelalte lumi și să te informezi. Până atunci, ar fi bine să verifici rezervorul de apă de la reședința Gruer. E posibil să fi fost otrăvit. Du-te acolo personal, dacă trebuie, și vezi cum stau lucrurile.

Baley îmboldea serios un spațial venerabil, dându-i ordine și adresându-i-se ca unui robot. Aproape că nu-și dădea seama de absurditatea situației. Dar nici spațialul nu protestă.

Doctorul Thoel spuse șovăitor:

— Cum ar fi putut fi otrăvită apa din rezervor? Sunt sigur că nu este posibil.

— Probabil că nu, fu de acord Baley. Verifică oricum, ca să fim siguri.

Într-adevăr, erau mici șanse ca rezerva de apă să fie otrăvită. Explicația robotului demonstrase un exemplu tipic de autonomie solariană. Apa putea fi preluată din orice sursă, fiind apoi tratată corespunzător. Erau eliminate

microorganismele și materia organică inertă. Se realiza aerarea corespunzătoare și se introduceau diferiți ioni, în cantitățile infime ideale organismului. Era foarte puțin probabil ca prin diversele dispozitive de control să treacă vreo otravă.

Totuși, dacă s-ar fi demonstrat că rezervorul era sigur, elementul temporal ar fi fost stabilit cu certitudine. Mai exact, ora de dinaintea mesei, când apa din carafă (expusă la aer, se gândi Baley nemulțumit) fusese lăsată să se încălzească încet, din cauza hipersensibilității lui Gruer.

— Cum verific rezervorul? întrebă doctorul Thool încruntându-se.

— Pe Iosafat! Ia cu tine un animal. Injectează-i apă de la robinet sau dă-i să bea. Gândește, omule. Procedează la fel cu apa care a rămas în carafă și, dacă e otrăvită, așa cum este cu siguranță, pune în practică testele descrise în filmele de referință. Găsește unele simple. Fă ceva.

— Stai, stai. Ce carafă?

— Carafa în care se ținea apa. Cea din care a turnat robotul băutura otrăvită.

— Păi, vai de mine... presupun c-a fost spălată. Personalul casei sigur n-ar fi lăsat-o pe masă.

Baley gemu. Sigur că nu. Era imposibil să păstrezi vreo dovadă. Roboții aceștia zeloși le distrugeau tot timpul, în numele îndatoririlor gospodărești. Ar fi trebuit să ordone să nu se atingă nimeni de dovezi, dar, desigur, nu se afla în lumea lui și nu reacționa niciodată cum se cuvenea.

Pe Iosafat!

* * *

În cele din urmă, fură anunțați că domeniul Gruer era curat; nicăieri nu exista nicio urmă a vreunei persoane neautorizate.

— Se complică problema, partenere Elijah. Se pare că n-avem pe nimeni care să joace rolul de ucigaș, spuse Daneel.

Baley, pierdut în gânduri, aproape că nu auzi.

— Ce?... Nu, deloc, zise el. Deloc. Situația pare să se clarifice.

Nu dădu explicații, știind foarte bine că Daneel nu putea înțelege sau crede ceea ce Baley era convins că era adevărul.

Dar nici Daneel nu ceru vreo explicație. Unui robot nu-i era caracteristic să-și bage nasul în gândurile unui om.

Baley se plimba agitat, temându-se de apropierea orei de culcare, când spaimile legate de spațiul deschis aveau să-i sporească, iar dorul de Pământ să devină mai intens. Simțea nevoia febrilă să țină lucrurile în mișcare.

— Vreau s-o mai văd o dată pe doamna Delmarre, îi spuse lui Daneel. Pune robotul să stabilească legătura.

Merseră în camera de vizionare, iar Baley privi un robot care își făcea treaba cu degete metalice agile. Privea printr-o ceață de gânduri nelămurite, care se transformă într-o uimire înfiorată când, dintr-odată, jumătate din cameră fu ocupată de o masă aranjată sofisticat pentru cină.

— Bună, se auzi glasul Gladiei.

O clipă mai târziu, intră și ea în câmpul vizual și se așeză.

— Nu fi așa surprins, Elijah. E ora cinei. Și sunt foarte bine îmbrăcată. Vezi?

Chiar era. Culoarea dominantă a rochiei, un albastru-deschis, licărea pe toată lungimea brațelor și a picioarelor, până la glezne. Pe gât și pe umeri îi cădea un guler galben, într-o nuanță puțin mai deschisă decât culoarea părului, care era aranjat acum în bucle cuminiți.

— N-am vrut să te întrerup de la masă, zise Baley.

— Abia acum m-am așezat. De ce nu mâncați și voi cu mine?

Detectivul o privi bănuitor.

— Cu tine?

Gladia râse.

— Voi, pământenii, sunteți așa de amuzanți. Nu ziceam să mâncați cu mine ca prezentă fizică. Cum să faceți așa ceva? Voi am să spun să vă duceți în sufrageria voastră și astfel vom putea cina împreună.

— Dar dacă plec...

— Tehnicianul tău poate menține legătura.

Daneel confirmă cu gravitate, iar Baley se îndreptă șovăind spre ușă. Gladia și cadrul în care aceasta se afla se micșorară împreună cu ei.

Gladia zâmbi încurajator.

— Vezi? Robotul menține legătura.

Baley și Daneel traversară holurile cu o rampă rulantă pe care detectivul nu-și amintea s-o mai fi văzut înainte. Se pare că existau numeroase trasee posibile între oricare două încăperi din această locuință imposibilă, iar el nu știa decât câteva dintre ele. Desigur, Daneel le cunoștea pe toate.

Iar Gladia și masa ei, trecând prin pereți, uneori puțin sub nivelul podelei, uneori puțin deasupra, îi însoțeau permanent.

Baley se opri și spuse:

— Durează până te obișnuiești cu așa ceva.

— Te amețește? întrebă Gladia.

— Puțin.

— Spune-le tehnicienilor tăi să oprească imaginea aici, iar când ajungeți în sufragerie și e totul aranjat, să o transmită acolo.

— Dau eu ordinele, partenere Elijah, spuse Daneel.

* * *

Când ajunseră, masa lor era deja întinsă. În farfuriile aburinde aveau o supă maronie cu bucăți de carne, iar în mijlocul mesei se găsea o uriașă pasăre friptă. Daneel îi spuse

ceva robotului care servea și, cu eficiență calmă, cele două tacâmuri deja pregătite fură mutate la același capăt al mesei.

Ca la un semn, peretele din față păru să gliseze înspre afară, masa păru să se lungească, iar Gladia stătea în celălalt capăt. Camerele și mesele erau lipite atât de bine, încât, dacă pereții și podeaua nu s-ar fi deosebit între ele și dacă vesela și tacâmurile nu ar fi avut modele diferite s-ar fi zis că cei trei chiar stăteau la aceeași masă.

— Uite, zise Gladia cu satisfacție. Nu-i plăcut așa?

— Foarte, spuse Baley.

Detectivul gustă prudent supa. I se păru delicioasă și se servi în continuare cu generozitate.

— Ai auzit ce i s-a întâmplat agentului Gruer? adăugă el.

Tulburarea umbri imediat chipul Gladiei, care își puse lingura jos.

— E îngrozitor. Bietul Hannis.

— Îi spui pe numele mic. Îl cunoști?

— Le știu pe aproape toate persoanele importante de pe Solaria. Majoritatea solarienilor se cunosc între ei. Este firesc.

„Firesc, într-adevăr”, se gândi Baley. În definitiv, câți erau?

— Presupun că îl cunoști și pe doctorul Altim Thool. Gruer se află în îngrijirea lui.

Gladia râse încetșor. Robotul care o servea îi tăia carnea și-i mai punea în farfurie cartofi rumeniți și felii de morcov.

— Sigur că îl cunosc. M-a tratat și pe mine.

— Când te-a tratat?

— Imediat după... nenorocire. După moartea soțului, vreau să zic.

Baley spuse uluit:

— E singurul medic de pe planetă?

— Ah, nu.

Pentru o clipă, buzele Gladiei se mișcă ca și cum ar fi numărat în sinea ei.

— Sunt cel puțin zece. Și mai este un tânăr despre care știu că studiază medicina. Dar doctorul Thool e unul dintre cei mai buni. Are cea mai bogată experiență. Bietul Thool...

— De ce bietul?

— Deoarece profesia de medic e foarte ingrată. Când ești doctor, uneori trebuie să-i vezi pe bolnavi, ba chiar să-i și atingi. Dar doctorul Thool pare să se fi resemnat și când consideră că e necesar se duce întotdeauna să-și vadă pacienții. Este medicul meu de când eram copil și, pentru că a fost întotdeauna prietenos și drăguț, nu mă deranjează dacă trebuie să mă vadă. De exemplu, ultima dată chiar m-a văzut.

— Adică după moartea soțului tău?

— Da. Îți închipui cum s-a simțit când a văzut cadavrul soțului meu și pe mine zăcând acolo.

— Mi s-a spus că a vizionat cadavrul, zise Baley.

— Cadavrul, da. Dar după ce s-a asigurat că sunt în viață și că nu există niciun pericol, le-a ordonat roboților să-mi pună o pernă sub cap și să-mi facă o injecție, apoi a închis legătura. A venit cu un avion turboreactor. Serios! Un turboreactor. A ajuns la mine în mai puțin de o jumătate de oră, m-a tratat și s-a asigurat că sunt bine. Eram așa de amețită când mi-am revenit, că eram sigură că doar îl vizionez, însă când m-a atins, mi-am dat seama că ne vedeam și am țipat. Bietul doctor Thool! A fost teribil de încurcat, dar știu că avea intenții bune.

Baley dădu din cap.

— Presupun că nu-i prea mare nevoie de doctori pe Solaria.

— Aș îndrăzni să spun că nu.

— Știu că nu suferiți de boli infecțioase. Dar de tulburări de metabolism? Arterioscleroză? Diabet? Există așa ceva?

— Se întâmplă uneori și e îngrozitor. Din punct de vedere fizic, doctorii pot ușura viața celor care suferă, dar nu asta e cel mai important.

– Chiar așa?

– Sigur. Înseamnă că analiza genetică a fost defectuoasă. Doar nu-ți închipui că permitem cu bună știință apariția unor deficiențe precum diabetul. Oricine dezvoltă așa ceva trebuie să treacă printr-o nouă analiză foarte detaliată. Repartiția pentru căsătorie trebuie retrasă, ceea ce este extrem de jenant pentru partener. Și înseamnă că nu poate avea – vocea i se redusese la șoaptă – copii.

– Nu poate avea copii? întrebă Baley pe un ton normal. Gladia roși.

– Este îngrozitor să pronunți un asemenea cuvânt! Co... copii!

– Devine mai ușor cu timpul, zise Baley sec.

– Da, dar dacă mă obișnuiesc, într-o bună zi o să-l rostesc în fața altui solarian și o să intru în pământ... Oricum, dacă cei doi au deja copii (vezi, am zis din nou), aceștia trebuie găsiți și examinați – apropo, asta era una dintre sarcinile lui Rikaine. Este o mare încurcătură.

„Așadar asta era problema cu Thool“, se gândi Baley. Incompetența doctorului era rezultatul natural al societății și nu ascundea nimic rău intenționat. Nimic neapărat rău intenționat. „Îl scoatem din cauză, dar nu definitiv.“

O privi pe Gladia mâncând. Avea mișcări grațioase și foarte delicate, iar pofta de mâncare părea normală. (Și pasărea pe care o mânca el era delicioasă. Cel puțin într-o privință – a mâncării – se putea considera răsfățat în Lumile Exterioare.)

– Ce crezi despre povestea asta, Gladia? întrebă el.

Ea ridică privirea.

– Încerc să nu mă gândesc la ea. Se întâmplă atât de multe lucruri îngrozitoare în ultima vreme... Poate că n-a fost otrăvit.

– Ba a fost.

– Dar nu era nimeni în preajmă.

— De unde știi?

— Nu putea fi. Gruer nu mai avea soție, pentru că își completase cota de co... știi tu ce. Și cum n-avea cine să pună otrava, cum putea să fi fost otrăvit?

— Dar a fost otrăvit. E un fapt și trebuie luat ca atare.

Ochii Gladiei se întunecară.

— Crezi că a făcut-o singur? întrebă ea.

— Mă îndoiesc. De ce ar fi făcut-o? Și de ce în public?

— Atunci n-avea cum să se întâmple, Elijah. Pur și simplu n-avea cum.

— Dimpotrivă, Gladia, spuse Baley. Putea fi otrăvit foarte ușor. Și sunt sigur că știu exact cum.

ESTE SFIDAT UN SPAȚIAL

Gladia păru să-și țină răsuflarea pentru o clipă. Apoi expiră printre buzele strânse, aproape cu un fluierat, și spuse:

— Sunt sigură că *eu* una nu înțeleg cum. Știi *cine* a făcut-o?

Baley încuviință din cap.

— Cine l-a ucis și pe soțul tău.

— Ești sigur?

— Tu nu? Uciderea lui Rikaine a consemnat prima crimă din istoria Solariei. O lună mai târziu, are loc altă crimă. Poate fi o coincidență? Două omucideri diferite, comise la interval de o lună, într-o lume unde nu există violență? Gândește-te că a doua victimă ancheta primul asasinat și reprezenta, așadar, un pericol serios pentru ucigaș.

— Bine!

Gladia trecu la desert și spuse printre înghițituri:

— Dacă pui problema așa, înseamnă că eu sunt nevinovată.

— Cum așa, Gladia?

— Păi, da, Elijah. N-am fost niciodată pe domeniul Gruer, niciodată. Deci n-aveam cum să-l otrăvesc pe agent. Și dacă n-am făcut-o... ei bine, înseamnă că nu l-am ucis nici pe soțul meu.

Apoi, în timp ce Baley păstra o tăcere severă, buna ei dispoziție păru să piară, iar colțurile gurii ei delicate se lăsară în jos.

— Nu crezi, Elijah?

— N-am de unde să știu, zise Baley. Nu știu decât metoda folosită pentru a-l otrăvi pe Gruer. De altfel, una foarte

ingenioasă, pe care o putea folosi oricine de pe Solaria, indiferent dacă se afla sau nu pe domeniul Gruer, indiferent dacă a fost sau nu vreodată acolo.

Gladia își strânse pumnii.

— Vrei să zici că eu am făcut-o?

— N-am spus asta.

— Dar asta insinuezi.

Buzele i se subțiaseră de furie și se făcu roșie în obraji.

— De-asta ai vrut să mă vizionezi? Ca să-mi pui întrebări perfide? Să-mi întinzi o capcană?

— Stai puțin...

— Păreai plin de compătimire, înțelegător. Ești... ești un pământean!

Vocea ei de contralto se transformă într-un scrâșnet chinut.

Chipul perfect al lui Daneel se aplecă spre Gladia:

— Dacă îmi permiteți, doamnă Delmarre, țineți cuțitul destul de strâns și s-ar putea să vă tăiați. Vă rog să aveți grijă!

Gladia se uită cu atenție la cuțitul scurt, neascuțit și fără îndoială destul de inofensiv, pe care-l ținea în mână. Apoi, cu o mișcare spasmodică, îl ridică în sus.

— Nu poți ajunge la mine, Gladia, spuse Baley.

Ea suspină adânc.

— Cine vrea să ajungă la tine? Uf!

Ridică din umeri cu un dezgust exagerat și ordonă:

— Întrerupe imediat comunicarea!

Ultimele cuvinte îi erau probabil adresate vreunui robot care nu se afla în câmpul vizual. Gladia și jumătatea ei de cameră dispărură, iar peretele apăru la loc.

— Am dreptate să cred că acum o consideri vinovată pe această femeie? întrebă Daneel.

— Nu, răspunse Baley sec. Oricine a făcut asta avea nevoie de anumite însușiri mult mai pronunțate decât are biata Gladia.

— Își iese ușor din fire.

— Și ce-i cu asta? Cei mai mulți oameni procedează la fel. Adu-ți aminte că trăiește, de o bună bucată de vreme, într-o tensiune considerabilă. Dacă aș fi fost atât de încordat și cineva m-ar fi tratat așa cum și-a închipuit Gladia că am făcut-o eu, aș fi reacționat mult mai violent decât să agit un cuțitaș caraghios.

— N-am reușit să trag nicio concluzie referitoare la tehnica otrăvirii la distanță, așa cum spui că ai făcut tu, zise Daneel.

Lui Baley îi făcu plăcere să spună:

— Știu asta. Nu ai capacitatea să dezlegi această enigmă.

O spuse cu convingere, iar Daneel acceptă afirmația cu calmul și seriozitatea lui obișnuite.

— Îți încredințez două sarcini, Daneel.

— Care sunt acestea, partenere Elijah?

— Pentru început, ia legătura cu doctorul Thool și află în ce stare se afla doamna Delmarre după uciderea soțului ei. Cât timp a durat tratamentul și așa mai departe.

— Vrei să știi ceva arume?

— Nu. Doar încerc să strâng informații. Și nu sunt ușor de obținut pe planeta asta. În al doilea rând, află cine îi va lua locul lui Gruer la conducerea serviciilor de securitate și stabilește o viziune cu el pentru mâine-dimineată. Iar eu, spuse el fără plăcere, mă duc la culcare și sper, într-un târziu, să adorm.

Apoi adăugă, aproape bosumflat:

— Crezi că pot găsi pe aici o video-carte bună?

— Îți sugerez să-l chemi pe robotul care se ocupă de bibliotecă, răspunse Daneel.

Baley simți cum se enervează numai la gândul că trebuia să aibă de-a face cu un robot. Ar fi preferat să caute în voie de unul singur.

— Nu, zise, nu vreau ceva clasic, ci o narațiune despre viața de zi cu zi de pe Solaria contemporană. Cinci-șase cărți.

Robotul se supuse (nici nu avea de ales), dar, chiar și în timp ce mânuia dispozitivele ce extrăgeau din nișele lor video-cărțile cerute și le transferau întâi într-un locaș de ieșire, apoi în mâna lui Baley, pălăvrăgea pe un ton respectuos despre toate celelalte genuri aflate în bibliotecă.

Poate că stăpânului i-ar plăcea un roman de aventuri din zilele explorării, sugerează el, sau o excelentă vizionare de chimie, cu modele atomice animate, poate un roman fantastic ori o galactografie. Lista era nesfârșită.

Baley așteptă încruntat cele șase cărți ale sale, spuse „E suficient”, întinse ambele mâini (*propriile* lui mâini) după un scanner și ieși.

Robotul îl urmă și zise:

— Aveți nevoie de ajutor pentru reglaje, stăpâne?

Baley se întoarse și se răsti la el:

— Nu. Rămâi aici.

Robotul se înclină și rămase pe loc.

Întins pe pat, a cărui tăblie se iluminase, Baley aproape că-și regretă cuvintele. Scannerul nu semăna cu niciunul dintre modelele folosite vreodată și habar n-avea cum să ruleze filmul. Se încăpățână însă și, în cele din urmă, desfăcând și montând aparatul, se descurcă.

Acum putea vedea filmul și, chiar dacă focalizarea lăsa de dorit, era mulțumit de momentele de independență față de roboți.

În următoarea oră și jumătate, Baley urmări pe sărite patru dintre cele șase video-cărți și rămase dezamăgit.

Avusese o teorie. Crezuse că, pentru o mai bună înțelegere a felului de a fi și de a gândi al solarienilor, cea mai bună cale era să le citească romanele. I-ar fi fost de ajutor în desfășurarea anchetei.

Dar se vedea nevoit să renunțe la această teorie. Vizionase câteva romane și nu aflase decât că solarienii aveau probleme neînsemnate, se purtau proteste și reacționau misterios. De ce ar renunța la slujbă o femeie care descoperă că și copilul

ei exercita aceeași profesie și de ce ar refuza să explice de ce a făcut-o până când nu apăreau complicații insuportabile și ridicole? De ce să fie umiliți un doctor și un artist pentru că au fost repartizați împreună și ce era așa de nobil în încăpătânarea doctorului de a se apuca de cercetare robotică?

Introduse în scanner al cincilea roman și reglă sistemul de vizionare. Era mort de oboseală.

De fapt, era atât de obosit, încât mai târziu nu-și mai aminti decât începutul video-cărții (despre care crezuse că era o poveste de suspans), în care un proprietar de domeniu intra în locuință și se uita la filme cu înregistrări vechi prezentate de un robot respectuos.

Probabil că adormise cu scannerul pe cap și cu luminile aprinse. Probabil că un robot, care intrase cu grijă în cameră, îi scosese ușor scannerul și stinsese luminile.

În orice caz, adormise și o visase pe Jessie. Totul era ca înainte. Nu plecase deloc de pe Pământ. Se pregăteau să meargă la bucătăria comună și apoi, împreună cu niște prieteni, la un spectacol pe unde subeterice. Aveau să folosească benzile expres și să vadă oameni. Niciunul dintre ei n-avea nicio grijă. Baley era fericit.

Iar Jessie era frumoasă. Slăbise puțin. De ce era atât de subțire și de frumoasă?

Un singur lucru era însă în neregulă. Cumva, soarele strălucea deasupra lor. Detectivul privi în sus și nu văzu decât baza nivelurilor superioare, la adăpostul cupolei. Și totuși, soarele strălucea, luminând sclipitor totul, dar lui Baley nu-i era teamă.

Se trezi tulburat. Îi lăsă pe roboți să-i servească micul dejun și nu-i adresă niciun cuvânt lui Daneel. Nu spuse nimic, nu puse nicio întrebare și dădu pe gât o cafea excelentă, căreia nu-i simți gustul.

De ce visase soarele vizibil-invizibil? Înțelegea de ce visase Pământul și pe Jessie, dar ce legătură avea soarele cu asta? Și, oricum, de ce trebuia să-l sâcâie un astfel de gând?

- Partenere Elijah, zise Daneel încet.
- Ce-i?
- Corwin Attlebish va intra în contact pentru vizionare într-o jumătate de oră. Am făcut aranjamentele necesare.
- Cine naiba e Corwin ăsta? întrebă Baley tăios și își mai turnă o ceașcă de cafea.
- Era prim-adjunctul agentului Gruer, partenere Elijah, iar acum este șeful interimar al Securității.
- Să-l vedem.
- Întâlnirea, așa cum am explicat, este stabilită peste o jumătate de oră.
- Nu-mi pasă când e stabilită. Contactează-l acum. Este un ordin.
- Am să încerc, partenere Elijah. Dar este posibil să nu accepte apelul.
- Hai să încercăm și să terminăm odată.

* * *

Șeful interimar al serviciului de securitate acceptă apelul și, pentru prima dată de când era pe Solaria, Baley văzu un spațial care corespundea concepțiilor pământene. Attlebish era înalt, suplu, avea părul de culoarea bronzului, ochii căprui-deschis și bărbia puternică și proeminentă.

Semăna puțin cu Daneel. Dar dacă robotul era idealizat, aproape ca un zeu, Attlebish purta pe chip trăsături omenеști.

Spațialul se bărbiera. Un mic fascicul de raze se întindea peste obraji și bărbie, retezând egal firele de păr și dezintegrându-le într-o pulbere fină.

Baley recunoscuse instrumentul. Deși nu văzuse niciodată unul funcționând, știa de existența lui.

— Tu ești pământeanul? întrebă Attlebish neclar, printre buzele abia deschise, în timp ce fasciculul îi trecea pe sub nas.

— Sunt Elijah Baley, detectiv C-7, și vin de pe Pământ.

— Ai apărut mai devreme.

Attlebish închise aparatul de ras și îl aruncă undeva în afara câmpului vizual al lui Baley.

— Ce te frământă, pământeanule?

Nici chiar într-o zi bună detectivului nu i-ar fi plăcut tonul celui alt. Acum fierbea de-a dreptul.

— Ce face agentul Gruer? întrebă el.

— E încă în viață, răspunse Attlebish. S-ar putea să supraviețuiască.

Baley încuviință.

— Cei care folosesc otrăvuri pe Solaria nu cunosc dozajul potrivit. Lipsă de experiență. I-au dat prea multă otravă lui Gruer și el a vomitat-o. Jumătate din doză l-ar fi ucis.

— Cei care folosesc otrăvuri? Nu există nicio dovadă că agentul Gruer a fost otrăvit.

Baley făcu ochii mari.

— Pe Iosafat! Ce altceva crezi că s-a întâmplat?

— Pot fi multe lucruri. Unui om i se poate întâmpla orice.

Attlebish își frecă fața, căutând cu vârfurile degetelor posibile asperități.

— Abia dacă știm ce probleme de metabolism apar după vârsta de două sute cincizeci de ani.

— Dacă e așa, ați obținut o opinie medicală avizată?

— Raportul doctorului Thool...

Era prea de tot. Furia acumulată încă de dimineață izbucni. Baley țipă din toți rărunchii:

— Nu-mi pasă de doctorul Thool. Am spus opinie medicală avizată. Medicii voștri habar n-au de nimic, nu au mai multe cunoștințe decât detectivii voștri, dacă ați avea vreunul. A trebuit să aduceți un detectiv de pe Pământ. Aduceți și un doctor!

Solarianul îl privea cu răceală.

— Tu îmi spui mie ce să fac?

— Da, gratis. Cu plăcere. Gruer a fost otrăvit. Am văzut cu ochii mei. A băut, a icnit și a strigat că îl arde gâtul. Cum ziceți voi, ținând cont că ancheta...

Baley se opri brusc.

— Ce ancheta?

Attlebish nu era impresionat.

Baley era stingherit de prezența lui Daneel, care stătea în poziția lui obișnuită, la vreo trei metri depărtare. Gruer nu vrusese ca Daneel, aurooran fiind, să știe despre anchetă.

— Există și implicații politice, zise detectivul lipsit de entuziasm.

Attlebish își încrucișă brațele și părul rezervat, plictisit și ușor ostil.

— Pe Solaria nu există genul ăla de politică despre care știm că există pe alte planete. Hannis Gruer era un bun cetățean, dar avea o imaginație bogată. El a fost cel care, auzind povești despre tine, a cerut să te importăm. A acceptat chiar și condiția să ai un însoțitor aurooran. Mie nu mi s-a părut necesar. Nu e niciun mister. Rikaine Delmarre a fost ucis de soția lui și vom afla cum și de ce. Chiar dacă nu aflăm, ea va fi supusă unei analize genetice și vor fi luate măsurile necesare. Iar născocirile tale despre otrăvire n-au nicio importanță.

Baley spuse fără să-i vină să creadă:

— Pari să sugerezi că nu e nevoie de mine aici.

— Cred că nu. Dacă vrei să te întorci pe Pământ, o poți face. Chiar aș spune că îți cerem să te întorci.

Baley fu uimit de propria lui reacție.

— Nu, domnule, strigă el. Nu mă clintesc de aici.

— Noi te-am angajat, detectiv Baley. Putem renunța la serviciile tale. Te vei întoarce pe planeta ta.

— Nu! Ascultă-mă! Te sfătuiesc s-o faci. Tu ești spațial, iar eu sunt pământean, dar, cu tot respectul cuvenit și cele mai profunde scuze, ți-e frică.

— Retrage-ți cuvintele!

Attlebish se ridică în picioare și, de la înălțimea celor peste 1,80 metri ai săi, îl privi pe pământean cu dispreț.

— Ești speriat de moarte. Crezi că tu vei fi următorul dacă nu abandonezi cazul. Cedezi ca să fii lăsat în pace, să-ți vezi de viața ta nenorocită.

Baley habar n-avea cine ar fi putut să-l lase în pace pe Attlebish sau dacă o astfel de persoană exista. Mergea pe ghicite împotriva unui spațial arogant și se bucura de puternicul impact pe care-l aveau vorbele lui când îi zdruncinau celuilalt încrederea în sine.

— O să pleci de aici în mai puțin de-o oră, spuse Attlebish, amenințându-l furios cu degetul. Te asigur că nu vor fi luate în seamă niciun fel de considerente diplomatice.

— Ține-ți amenințările pentru tine, spațialule. Pământul nu se compară cu planeta voastră, recunosc, dar nu sunt singur aici. Dă-mi voie să ți-l prezint pe partenerul meu, Daneel Olivaw. Este de pe Aurora. Nu prea vorbește. Nu se află aici ca să vorbească. Asta e treaba mea. Dar e un foarte bun ascultător. Nu-i scapă niciun cuvânt. Dă-mi voie să-ți spun, Attlebish (Baley se delectă rostindu-i numele, nu și titulatura), că, orice giumbușlucuri s-ar petrece pe Solaria, Aurora și celelalte patruzeci și opt de Lumi Exterioare sunt interesate. Dacă ne dai afară, următoarea delegație care va vizita Solaria va fi formată din aeronave de război. Sunt de pe Pământ și știu cum funcționează sistemul. Ofenselor li se răspunde cu nave spațiale militare.

Attlebish își mută privirea la Daneel și păru să stea pe gânduri. Vocea îi deveni mai blândă.

— Ceea ce se întâmplă aici nu privește pe nimeni din afara planetei.

— Gruer credea altceva, iar partenerul meu știe acest lucru. Nu era momentul să se împiedice într-o minciună.

Când auzi ultima afirmație a pământeanului, Daneel se întoarse să-l privească, dar Baley nu-l băgă în seamă.

— Am de gând să continui ancheta, reluă detectivul. În mod normal, aş accepta cu plăcere să mă întorc acasă. Visele despre Pământ mă tulbură și nu-mi dau liniște. Dacă ar fi al meu, aş da acest palat care colcăie de roboți la schimb pentru un bilet spre casă. Cu roboți cu tot, cu tine și cu lumea asta îngrozitoare. Dar nu-ți permit să mă iei la goană. Nu câtă vreme există o anchetă care mi-a fost încredințată și care se află în desfășurare. Încearcă să scapi de mine în pofida voinței mele și o să te uiți direct în gura tunurilor artileriei spațiale.

Baley făcu o pauză, apoi continuă:

— Mai mult, de acum înainte, instrumentarea cazului se va desfășura în felul meu. Eu sunt responsabil. Mă voi întâlni personal cu cei pe care vreau să-i văd. Să-i văd, nu să-i vizionez. Sunt obișnuit să mă văd cu oamenii și așa o să procedez. Vreau aprobarea oficială a biroului pentru care lucrezi.

— Este imposibil, intolerabil...

— Daneel, explică-i și tu.

Umanoidul spuse cu glas calm:

— Așa cum te-a informat partenerul meu, agent Attlebish, am fost trimiși aici pentru anchetarea unei crime. Este esențial să o facem. Desigur, nu vrem să încălcăm uzanțele voastre și poate că nu va fi necesar să întâlnim oameni, deși, așa cum a solicitat detectivul Baley, aprobarea ta, în cazul în care lucrul acesta ar fi necesar, ne-ar fi de folos. În ceea ce privește părăsirea planetei împotriva voinței noastre, considerăm că este cu totul nerecomandabilă, deși regretăm orice impresie, a ta sau a oricărui alt solarian, că prezența noastră aici ar fi neplăcută.

Cu buzele întinse, dar nu într-un zâmbet, Baley ascultă formularea pompoasă a partenerului său. Ca unul care știa că Daneel era robot avu convingerea că acesta procedase

astfel încât să nu jignească pe nimeni, nici pe pământean, nici pe Attlebish. Dar cineva care-l credea pe Daneel aurooran, originar de pe cea mai veche și cea mai puternică forță militară a Lumii Exterioare, ar fi considerat că robotul amenință într-un fel subtil și politicos.

Attlebish își duse vârfulurile degetelor la frunte.

– Am să mă gândesc.

– Nu prea mult, spuse Baley, pentru că într-o oră am de făcut niște vizite, și nu cu echipament de vizionare. Închide conexiunea.

Îi făcu semn robotului să întrerupă legătura, apoi se uită cu surprindere și plăcere la locul unde se aflase Attlebish. Nu plănuiise nimic. Fusese doar un impuls născut din visul său și din aroganța fără rost a lui Attlebish. Dar acum, că se întâmplase, se bucura. De fapt, asta își dorise – să preia controlul.

„Oricum, i-am zis vreo două spațialului ăluia mizerabil!” își zise el.

Și-ar fi dorit ca întreaga populație a Pământului să fi fost de față. Bărbatul arăta așa de mult a spațial, iar asta, desigur, era și mai bine. Mult mai bine.

Și totuși, de unde vehemența în legătură cu văzutul? Baley nu prea înțelegea. Știa ce avea de gând să facă, iar văzutul (nu vizionatul) oamenilor era parte din plan. Foarte bine. Se simțise cuprins de înflăcărare când vorbise despre văzutul oamenilor, ca și cum ar fi fost gata să dărâme zidurile locuinței, chiar dacă nu i-ar fi folosit la nimic.

De ce?

Era ceva, dincolo de cazul în sine, care-l îmboldea, ceva care n-avea de-a face nici măcar cu problema securității Pământului. Dar ce anume?

Ciudat lucru, își aduse din nou aminte de vis; soarele strălucind prin toate straturile opace ale giganticelor orașe subterane ale Pământului.

* * *

Daneel spuse cu sollicitudine (în măsura în care vocea lui putea exprima o emoție perceptibilă):

— Mă întreb, partenere Elijah, dacă nu este riscant.

— Să joc la cacealma cu personajul ăsta? A mers. Și n-a fost chiar o cacealma. Cred că este important ca Aurora să afle ce se întâmplă pe Solaria, iar Aurora știe asta. Apropo, mulțumesc că nu m-ai dat de gol.

— Am luat decizia firească. Dacă aprobam spusele tale, îi provocam agentului Attlebish un oarecare rău subtil. Dacă te dădeam de gol, îți provocam ție un rău mult mai mare și direct.

— Potențialele au intrat în conflict și cel mai mare a avut câștig de cauză, așa-i?

— Așa e, partenere Elijah. Înțeleg că acest proces, într-un mod mai puțin clar, se întâmplă și în mintea umană. Repet, totuși, că această nouă propunere a ta nu e sigură.

— Care nouă propunere?

— Nu sunt de acord cu ideea de a întâlni oameni. Prin asta înțeleg să-i vezi, nu să-i vizionezi.

— Te înțeleg. Să știi că nu-ți cer acordul.

— Dar am și eu instrucțiunile mele, partenere Elijah. Nu știu ce ți-a spus agentul Hannis Gruer cât am lipsit aseară. Este evident că ți-a spus ceva după felul în care ți-ai schimbat atitudinea față de caz. Totuși, ținând cont de instrucțiunile mele, pot bănui. Probabil te-a avertizat în legătură cu posibilitatea apariției unor pericole pentru alte planete, din cauza situației de pe Solaria.

Baley întinse încet mâna după pipă. Făcea asta uneori și întotdeauna avea un sentiment de iritare când n-o găsea și își aducea aminte că nu poate să fumeze.

— Nu sunt decât douăzeci de mii de solarieni pe planeta asta, spuse el. Ce pericol pot reprezenta?

— Stăpânii mei de pe Aurora sunt îngrijorați de ceva vreme din cauza Solariei. Nu mi s-au comunicat toate informațiile pe care le au...

— Și ți s-a interzis puținul pe care ți l-au comunicat. Nu-i așa? întrebă Baley.

— Sunt multe de aflat înainte ca acest subiect să poată fi discutat liber.

— Ei bine, ce fac solarienii? Arme noi? Subversiune plătită? O campanie de asasinat individuale? Ce pot face douăzeci de mii de oameni împotriva a sute de milioane de spațiali?

Daneel nu răspunde.

— Am de gând să aflu, să știi, zise Baley.

— Dar nu prin metoda aleasă de tine, partenere Elijah. Am fost instruit cu cea mai mare atenție să-ți asigur securitatea.

— Oricum trebuia s-o faci. Prima Lege!

— Dar și dincolo de ea. Dacă am de ales între siguranța ta și a altcuiva, trebuie să te apăr pe tine.

— Desigur. Înțeleg asta. Dacă mi se întâmplă ceva, nu mai ai cum să rămâi pe Solaria fără să apară complicații cu care Aurora nu este pregătită să se confrunte. Câtă vreme sunt în viață și mă aflu aici în baza cererii inițiale a Solariei, putem să ne dăm importanță, dacă e necesar, și să-i facem să ne țină aici. Dacă mor, se schimbă situația. Deci ordinele tale privesc ținerea în viață a lui Baley. Am dreptate, Daneel?

— Nu-mi pot îngădui să interpretez raționamentul din spatele ordinelor mele, răspunde umanoidul.

— Foarte bine, nu-ți face probleme. Dacă voi considera necesar să mă văd cu cineva, nu voi muri din cauza spațiului deschis. Voi supraviețui. Ba chiar m-aș putea obișnui.

— Nu e vorba numai despre spațiul deschis, partenere Elijah, ci și despre văzutul cu solarieni. Nu sunt de acord.

— Vrei să spui că spațialilor n-o să le placă. Cu atât mai rău pentru ei. N-au decât să poarte filtre nazale și mănuși.

N-au decât să dezinfecteze aerul. Și, dacă moravurile lor delicate sunt încălcate pentru că sunt nevoiți să mă vadă în carne și oase, n-au decât să se crispeze și să accepte ideea. Dar am de gând să mă văd cu ei. Consider că este necesar s-o fac și am s-o fac.

— Dar nu-ți pot permite așa ceva.

— Tu nu-mi poți permite?

— Sunt sigur că înțelegi de ce, partenere Elijah.

— Deloc.

— Gândește-te că agentul Gruer, personajul principal în ancheta asupra acestei crime, a fost otrăvit. Nu rezultă că, dacă îți permit să-ți pui în aplicare planul de a te expune în persoană, fără a ține seama de consecințe, următoarea victimă vei fi cu siguranță chiar tu? Cum aș putea să-ți permit să părăsești siguranța locuinței?

— Cum o să mă oprești, Daneel?

— Cu forța, dacă va fi necesar, partenere Elijah, spuse Daneel calm. Chiar dacă va trebui să te rănesc. Dacă nu o fac, vei muri sigur.

SE OBSTRUȚIONEAZĂ UN ROBOT

— Deci potențialul mai mare biruie din nou, Daneel. Mi-ai face rău ca să mă ții în viață.

— Nu cred că va fi necesar să-ți fac rău, partenere Elijah. Știi că forța mea este superioară și n-o să încerci să te opui fără rost. Totuși, dacă va fi necesar, voi fi constrâns să-ți fac rău.

— Te-aș putea arunca în aer pe loc, spuse Baley. Chiar acum! Potențialele mele nu mă împiedică în niciun fel.

— Mă gândeam eu că ai putea adopta această atitudine la un moment dat în actuala noastră relație, partenere Elijah. Călătoria spre această locuință, când ai devenit violent în vehiculul care ne transporta, mi-a dat de gândit. Distrugerea mea este lipsită de importanță în comparație cu siguranța ta, dar ea ți-ar provoca, în cele din urmă, suferință și ar strica planurile stăpânilor mei. Prin urmare, a fost una dintre primele mele griji, când ai adormit prima oară, să-ți las arma fără încărcătură.

Baley își mușcă buzele. Rămăsese cu arma descărcată. Mâna îi coborî imediat spre toc. Scoase arma și se uită la indicatorul de energie. Era aproape de zero.

Pentru o clipă, cântări în mână bucata inutilă de metal, ca și cum s-ar fi pregătit să i-o arunce lui Daneel în față. La ce bun? Robotul s-ar fi ferit oricum.

Baley puse arma la loc. Putea fi reîncărcată destul de repede. Zise încet, gânditor:

— Nu mă păcălești, Daneel.

— În ce mod, partenere Elijah?

— Prea faci pe șeful. Îmi blochezi fiecare mișcare. Ești robot?

— Te-ai mai îndoit de mine și înainte, partenere Elijah.

— Anul trecut, pe Pământ, nu eram convins că R. Daneel Olivaw era cu adevărat robot. S-a dovedit însă că era. Încă mai cred că este. Totuși, trebuie să-ți pun o întrebare: Tu ești R. Daneel Olivaw?

— Da, eu sunt.

— Chiar așa? Daneel a fost proiectat să imite fidel un spațial. De ce un spațial n-ar putea să-l imite fidel pe Daneel?

— Din ce motiv?

— Ca să desfășoare o anchetă cu mai multă inițiativă și eficiență decât ar putea avea un robot. Și totuși, asumându-ți rolul lui Daneel, mă poți ține fără probleme sub control, dându-mi falsul sentiment că aș controla situația. În definitiv, lucrezi prin intermediul meu, iar eu trebuie să rămân docil.

— Nu este deloc așa, partenere Elijah.

— Și atunci, de ce toți solarienii cu care ne întâlnim își imaginează că ești ființă umană? Doar sunt experți în robotică. Sunt chiar așa ușor de păcălit? Nu cred că sunt singurul care are dreptate când alții se înșală. Este mult mai probabil ca eu să mă înșel și ceilalți să aibă dreptate.

— Absolut deloc, partenere Elijah.

— Dovedește-mi, spuse Baley îndreptându-se încet spre o măsuță și ridicând o unitate de eliminare a deșeurilor. Dacă ești robot, e simplu de făcut. Arată-mi metalul de sub piele.

— Te asigur... zise Daneel.

— Arată-mi metalul, spuse Baley tranșant. E un ordin! Sau nu ești constrâns să respecti ordinele?

Daneel își descheie cămașa. Pielea de pe piept, netedă și de culoarea bronzului, era acoperită cu peri blonzi. Degetele lui Daneel apăsară ferm chiar sub sfârcul drept, iar mușchii